

Mission og penge

Radaktør Mogens S. Mogensen

Ny Mission 10

Unitas Forlag
i samarbejde med
Dansk Missionsråd
2006

Mission og penge

Ny mission nr. 10 - 2006

Redigeret af Mogens S. Mogensen

© Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1D
2000 Frederiksberg
Telefon: 36 16 64 81
Fax: 38 11 64 81
E-mail: info@unitasforlag.dk
www.unitasforlag.dk

Udgivet i samarbejde med Dansk Missionsråd

1. udgave, 1. oplag

Omslag: Pedersen & Pedersen, Århus
Omslagsfoto: Danmissions arkiv

Tryk og layout: Rødding Bogtrykkeri ApS

ISBN: 87-7517-755-2
ISSN: 1399-5588

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af indholdet eller dele heraf er kun tilladt i overensstemmelse med overenskomst mellem Undervisningsministeriet og CopyDan eller med forlagets skriftlige samtykke.

Indhold

Forord	side 4
Mission og penge <i>Af Mogens S. Mogensen</i>	
Mission og penge – endnu en gang <i>Af Jonathan J. Bonk</i>	side 7
De fattige har I altid hos jer <i>Af Peter Lodberg</i>	side 29
Den globale begærskultur og Guds mildhed <i>Af Anders Laugesen</i>	side 36
En rik misjonær blant fattige afrikanere - - noen erfaringsbaserte refleksjoner fra en Afrika-misjonær <i>Af Ingvold Frøyen</i>	side 42
Mission og penge - penge og mission. Overvejelser på baggrund af erfaringer fra Nigeria <i>Af Elisabeth Vingborg</i>	side 51
Syd-Syd missionærer og missionens nye tyngdepunkt <i>Af Jørgen Nørgaard Pedersen</i>	side 60
Mission med tomme hænder - Nytestamentlige udfordringer til nutidens mission og penge <i>Af Johannes Nissen</i>	side 66

Forord

Af Mogens S. Mogensen

Mission og penge er ikke noget nyt tema. Da Jesus udsendte sine disciple, formanede han dem: "Skaf jer ikke guld eller sølv eller kobber i jeres bælt, heller ikke en taske til rejsen eller to kjortler eller sko eller stav. For en arbejder er sin føde værd." (Matt 10,9-10). Heller ikke problemstillingerne omkring forholdet mellem giver og modtager. Fx samlede Paulus penge ind til de fattige i Jerusalem (Rom 15,25-32).

Samtidig med at den moderne missionsbevægelse udfoldede sig inden for de sidste godt 200 år, voksede det økonomiske svælg mellem den del af verden, som missionærerne blev udsendt fra, og de områder, som missionærerne blev sendt til. Mens alle lande i verden stort set var lige fattige frem til slutningen af det 18. århundrede, begyndte der med revolutionen i Frankrig og tilsvarende udviklinger andre steder og den industrielle revolution i England og andre lande en udviklingsproces, som førte til, at Europa og Nordamerika fik en økonomisk vækst, der var langt højere end i andre dele af verden. Den efterhånden enorme økonomiske ulighed i verden kom naturligvis også til at sætte sine spor i missionsarbejdet.

Den amerikanske missionsforsker, Jonathan J. Bonk, som også selv har været missionær, skrev i 1991 bogen "Missions and Money. Affluence as a Western Missionary Problem" og satte dermed sin finger på et meget ømt punkt i vestlige missionærers og missionselskabers måde at drive mission på. I den første artikel i dette nummer af Ny Mission peger han med stor radikalitet på de skjulte eller oversete omkostninger ved at drive mission på den måde, som er blevet gængs for missionselskaber og kirker i Nordamerika og – må vi tilføje – i andre vestlige lande inklusive Danmark. Vestlige missionærers relative rigdom, hævder Bonk, isolerer dem fra de mennesker, som de bor og arbejder iblandt. Samtidig er der en alvorlig fare for, at det evangeliske budskab, som de er sendt med, forvrænges. Bonk appellerer til missionærer og missionselskaber om omvendelse og bod mht. penge og mission, hvis det fortsat skal give mening at sende missionærer ud fra vesten til den tredje verden.

Hvordan forholder teologer, missionsledere, missionærer og andre missionsinteresserede i vor sammenhæng sig til de perspektiver og udfordringer, som nordamerikaneren Bonk præsenterer? Alle er enige om, at det er en påtrængende problemstilling, som man er nødt til at forholde sig til, men der er – som det fremgår af dette nummer – mange forskellige bud på, hvilke konsekvenser, man kan eller skal drage deraf.

Peter Lodberg, som er teolog, og som har haft problemerne inde på livet som leder af Folkekirkens Nødhjælp, peger på, at hvis Bonk ville være konsekvent mod sin analyse måtte han anbefale et missionsmoratorium. For Lodberg ligger hovedudfordringen i at bidrage til den fattigdomsbekæmpelse og økonomiske og menneskeretsmæssige udvikling i den tredje verden, der kan øge ligheden i verden.

Anders Laugesen, der gennem sine mange rejser som medarbejder ved Danmarks Radio har et godt kendskab til problemstillingen, forholder sig kritisk til Bonks analyse. Den begærskultur, som Bonk skildrer, er ikke længere kun et vestligt fænomen, men præger også udviklingen i den tredje verden. Kritikken af vestlige missionærer er derfor for ensidig og barsk. Også i fremtiden vil der være brug for missionærer, men missionærer udsendt begge veje, som kan fungere som brobyggere i en verden præget af voksende ulighed og alvorlige spændinger.

Vestlige missionærer er dem, der oplever problemerne omkring mission og penge allerstærkest. Nordmanden Ingvald Andersen Frøyen har været missionær blandt muslimske fulaner i Mali. Da han blev spurgt, hvad der var vanskeligst ved at være missionær i Mali, varmen eller mødet med islam, svarede han: "Ingen af delene! Det absolut vanskeligste var at måtte forholde sig til fattigdommen 24 timer i døgnet!" En af Frøyens konklusioner kan udtrykkes med en afrikansk medarbejders ord til ham: "Det er ikke et problem for os, at du har bil, men det bliver et problem, hvis du aldrig lader nogen få lov til at køre med eller nyde godt af, at du har den." Elisabeth Vingborg, som har 40 års missionærerfaring i Nigeria, fokuserer i sin artikel på partnerskabet mellem en økonomisk fattig kirke og et missionselskab i et rigt land. Faren er, at den, der giver pengene, også kommer til at bestemme, hvad samarbejdskirken skal prioritere.

Når nu det er problematisk at sende missionærer ud fra rige lande i Nord til fattige kirker i Syd, kunne en løsning måske være, som Jørgen Nørgaard Pedersen ud fra sine erfaringer som leder i Santalmissionen og senere Danmission peger på, at satse på at støtte syd-syd missionærer i

stedet for. De sendes fra en kirke i ét fattigt land for at arbejde i en kirke i et andet fattigt land i Syd. Til fordel for denne løsning taler bl.a. det faktum, at kristendommens og missionens tyngdepunkt har flyttet sig fra kirkerne i den vestlige verden til kirkerne i Syd.

Teologen Johannes Nissen afrunder diskussionen om mission og penge med en grundig gennemgang af temaet i Ny Testamente. Mens vi er tilbøjelige til at se de fattige som objekter for mission, vender Jesus forholdet på hovedet, og præsenterer de fattige som bærere af evangeliet. Mens vi i mission ofte er optaget af, hvordan vi kan motivere mennesker til at give til mission og dermed fx give til fattige kirker i Syd, var Paulus optaget af, hvordan man kunne sikre, at gaverne ville blive godt modtaget af den fattige menighed i Jerusalem.

Så længe det gælder, at "de fattige har i altid hos jer", vil vi også være nødt til at arbejde med de vanskelige spørgsmål om mission og penge.

Christiansfeld, den 14. juni 2006

Mogens S. Mogensen
Redaktør

Mission og Penge

Af Jonathan J. Bonk

Igennem den moderne missionsbevægelses 200-årige historie er det økonomiske skel mellem den vestlige verden og to-tredjedelsverdenen vokset stærkt, og dermed er forskellen de rige vestlige missionærer og de fattige afrikanere og asiater, som de arbejder iblandt blevet meget stor. Missionærernes relative rigdom underminerer deres fællesskab med den lokale befolkning og deres mulighed for effektivt at kommunikere evangeliet. Jonathan J. Bonk udfordrer vestlige missionselskaber og missionærer til omvendelse og nybesindelse på, hvordan de kan være i mission på en troværdig måde.

Den voksende ulighed i verden

Indbyggerne i de vestlige lande udgør i dag en rig elite, hvis andel af verdens befolkning bliver stadig mindre i forhold til det voksende antal fattige i verden. Desuden vokser den økonomiske kløft mellem rige og fattige på trods af de oprigtige, men i det store og hele alt for spredte anstrengelser, som de "udviklede" lande og "udviklingsorganisationer" gør for at vende udviklingen.¹

For to hundrede år siden – i begyndelsen af, hvad der er blevet betegnet som missionens "William Carey-æra" – var forholdet mellem nationalproduktet pr. indbygger i de udviklede og i de underudviklede dele af verden ikke større end 2 til 1; i 1913 var forholdet 3 til 1, og det var vokset til 7 til 1 i 1970.² Mellem 1960 og 1990 forøgede de lande, hvor den rigeste 20 % af jordens befolkning lever, deres andel i verdens bruttopro-

¹ Brasilien er en illustration på dette: I 1970'erne, da Brasiliens økonomi begyndte at vokse stærkt, mens kløften mellem rige og fattige samtidigt blev udvidet, fik landet øgenavnet *Belindia*: Et rigt, kompakt Belgien omringet af et stort Indien, ramt af fattigdom. I 1993 var forholdene blevet meget værre: 32 mio. – en femtedel af befolkningen – havde en indkomst på mindre end 120 \$ om året. Cirka 15 mio. af dem tjente mindre end halvdelen af dette, og 5 mio. arbejdede uden at få løn, men for husly, mad og almisser – se *The Economist*, 10. juli 1993, s. 35 - 38.

² E. J. Hobsbawn, *The Age of Empire, 1875 -1914*, Pantheon Books, New York 1987, s. 15.

dukt fra 70 % til 80 %.³ Desuden overførte landene i "totredjedelsverdenen"⁴ 21 mia. \$ mere til den "udviklede" verden, end de havde modtaget i hjælp.⁵

Det vestlige missionsarbejde befinder sig nu ved slutningen af et århundrede, der har været præget af destruktive kræfter uden sidestykke, som vore kulturer har en stor del af skylden for. I løbet af 100 år er jordens befolkning blevet firdoblet, men flere mennesker end nogensinde før i menneskehedens historie er blevet dræbt, drevet i landflygtighed og har oplevet hungersnød. Mens menneskehedens samlede indkomst er steget til astronomiske højder, så er forskellen mellem rige og fattige lande og mellem rige og fattige mennesker blevet mere skævt fordelt i 2001, end den var i 1901 og 1801, og herkuliske forsøg på at skabe lighed har skabt tyranner med storhedsvanvid, frygtelige folkemord og indgroet uretfærdighed.⁶

En tredjedel af jordens befolkning forbruger og spilder tre fjerdedele af jordens fødevarer og ikke mindre end 83 % af alle andre ressourcer. To tredjedele af jordens befolkning må tage til takke med en fjerdedel af jordens fødevarer og 17 % af de øvrige ressourcer. Resultatet er, at 1,2 mia. mennesker lever i håbløs fattigdom, idet de har en indtægt på mindre end 100 \$ om året. Halvdelen af dem har intet, og det anslås, at 38 mio. mennesker i virkeligheden er ved at sulte ihjel. Hvert 2,4. sekund dør et barn i den tredje verden af sult, mens 10 % af overskuddet af fødevarer samtidig rådner op i vestens fødevarerelagre. Det står nu klart, at udsigten til materiel, økonomisk og teknologisk vækst og fremskridt, som man en gang troede ville blive det uundgåelige resultat, hvis man indrettede samfundsøkonomien efter kapitalistiske retningslinjer, blot var en illusion og dybest set en falsk drøm. Den procentvise andel af fattige mennesker i verden bliver ikke mindre, men vokser. Samtidig er den procentvise andel af de meget rige blevet mindre, mens den del af vor planets materielle ressourcer, som de rige kontrollerer, stiger. Det er i denne globale

³ *The Economist*, 25. april 1991.

⁴ Totredjedelsverdenen (two thirds world) er i dag den mest gængse betegnelse for det, som tidligere kaldtes den 3. verden. Baggrunden for udtrykket er den, at den såkaldte tredje verden udgør omkring to tredjedele af verdens samlede befolkning (O.a.).

⁵ *Mission Handbook: A Guide to USA/Canada Christian Ministries Overseas* (1993-1995 edition), s. 19 - redigeret af John A. Siewert og John A. Kenyon (MARC, Monrovia 1993).

⁶ J. M. Roberts, *Twentieth Century: The History of the World, 1901 to 2000*, Viking, New York 2001 (anmeldt af Paul Kennedy d. 2. januar 2000 i *New York Times Book Review* s. 4 - 5).

sammenhæng, at lemmerne på Kristi legeme, hvoraf flertallet er fattige, må leve deres tro ud og engagere sig i Guds mission.⁷

Ifølge Robert Conquest er det tyvende århundredes særlige, uforglemmelige bidrag til verdenshistorien tre ting: Total krig, totalitarisme og terror.⁸ Det forgangne århundrede er blevet redet som en mare af ideologiske anfald af vanvid, som har medført udslettelse af ca. 170 mio. af civilbefolkningen; de er blevet massakreret af deres egne stater i stammens, nationens, racens, klassens, religionens og ideologiens navn. Ca. 30 mio., heraf de fleste civile, er desuden blevet dræbt i krig. Det er alt sammen blevet muliggjort af den moderne videnskab og den produktive industri (for det meste vestlig og i høj grad profitabel), der sammen har opfundet og udviklet midlerne til at ødelægge: fly, tanks, missiler, bomber, tog, veje, ubåde, maskingeværer, giftgas og biologiske våben.⁹

Ødelæggelsen den 11. september 2001 af de universelt anerkendte symboler på vestens økonomiske selvtillid og overherredømme sammen med det frygtelige mord på over 3000 civile underbyggede Conquests tese. Den minder os om, at det rige og mægtige USA ikke vinder bifald verden over, og at dets vision for menneskeheden ikke deles af alle.

"Passende" missionærstøtte og indkomst på "missionsmarken"

På godt og ondt er de vestlige kirker og deres missionselskaber og missionærer præget af et samfund, der mellem 1880 og 1930 skabte en meget smitsom kultur, der satte forbruget af materielle goder over alle andre menneskelige aktiviteter.¹⁰ Trevor Verryn udtrykker det med et præcist billede: "Den vestlige missionær kan ikke undgå at bringe noget af vestens atmosfære med sig, nøjagtig som den vandle lugt af cigaretrøg, der har sat sig i en ikke-rygers tøj, når han har opholdt sig i et lokale fyldt med rygere."¹¹

⁷ Fra *Maitreya's Mission*, Vol. II, af Benjamin Creme, engelsk chefredaktør af *Share International*.

⁸ Robert Conquest, *Reflections on a Revaged Century*, W. W. Norton & Company, New York 1999.

⁹ Paul Schrag, "Tight Budget, Loose Spending" i *Memnonite Weekly Review*, lederen d. 23. august 2001, s. 4.

¹⁰ Det er William Leach's påstand i sin bog *Land of Desire: Merchants, Power, and the Rise of a New American Culture*, Pantheon, New York 1993.

¹¹ Trevor D. Verryn, "What is Communication? Searching for a *Missiological Model*", *Missiologia* Vol.11, nr. 1 (april 1983), s. 25.

De nordamerikanske protestantiske missionselskaber rapporterede om en samlet indtægt på 2.262 mia. \$ i 1992.¹² Fordelt på 913 missionselskaber med 44.713 fuldt lønnede missionærer (af hvem 36.968 er langtidsmissionærer der er ansat i fire år eller mere, mens resten er korttidsmissionærer, der er ansat mellem to måneder og fire år)¹³ og 16.106, der arbejder for missionen i hjemlandet, er den årlige udgift pr. missionær for at drive missionsarbejde på nordamerikansk vis 37.192 \$.

De typiske udgifter for at understøtte en missionær kan illustreres ved at nævne 1993-tallene for et enkelt missionselskab. I en velkendt og typisk "trosmission"¹⁴ beløber understøttelsen af en ugift missionær sig til 1.609,50 \$ om måneden – eller 19.314 \$ pr. år. For et ægtepar uden børn krævedes der 2.719,50 \$ om måneden, eller 32.634 \$ om året. Hvis missionærfamilien bestod af tre børn på 5, 11 og 12 år, steg det årlige underhold til 51.948 \$ eller 4.329 \$ mdl.¹⁵

Det er altså meget tydeligt, at det kræver mange penge at opfylde missionsbefalingen på den måde, vi gør det. Uden store forsyninger af penge ville missionsbestræbelserne fra de vestlige lande blive stærkt beskåret. Ja, man kan roligt antage, at de faktisk ville ophøre. Tallene for støtten til missionærerne er særlig slående sammenlignet med almindelige menneskers indkomster i de lande, hvor missionærerne stadig er aktive. De beregnede årlige indtægter og udgifter til fødevarer i udvalgte to-tredjedelsverdens lande ses af nedenstående tabel:

Indkomst per person i US dollars og % af indkomst brugt til mad¹⁶				
Land	Indkomst i USD	% brugt til mad	USD til overs efter udgift til mad	USD til overs pr uge
Bangladesh	150	66,1	50,85	0,98
Belize	790	55,1	354,71	6,82
Centralaf. Rep.	210	70,5	61,95	1,19
Chad	110	45,3	60,17	1,16
Etiopien	90	57,4	38,34	0,74
Guinea	250	61,5	96,25	1,85
Haithi	360	77,9	79,56	1,53
Kenya	190	46,5	101,65	1,95
Niger	250	54,3	114,25	2,20
Tanzania	250	54,3	114,25	2,20
Uganda	230	58,0	96,60	1,86

Det ser ud til, at den ene generation efter den anden i vesten er vokset op med en ukritisk omdefinering af menneskets materielle "behov"; de har fået den opfattelse, at de har ret til at leve på en måde, som størstedelen af jordens befolkning kun kan anse som ekstravagant.

Det kan derfor ikke undre, at al den sikkerhed, teknologi og organisation, som understøtter det nordamerikanske missionsforetagende, placerer missionærerne blandt denne verdens mest magtfulde mennesker.

Mens omkostningen i dollar for den nordamerikanske missionssvirksomhed kan se overvældende ud, så er der endnu vigtigere ikke-monetære omkostninger forbundet med disse personer og institutioner, som vi er blevet vant til at forbinde med de nordamerikanske kirkers måde at drive mission på. Denne artikel kaster lys over de konsekvenser, som de økonomiske uligheder i de nære sociale relationer får for missionsarbejdet – det, der står skrevet med småt om den amerikanske måde at drive mission på.

Den nordamerikanske måde at drive mission – skrevet med småt.

Argumenterne for rigdom er stærke, fornuftige og effektive nok til at overbevise alle undtagen de mest standhaftige blandt os om, at en beskeden personlig rigdom, når den tilegnes og nydes med moderation,

¹² Dette tal udgør den samlede indtægt i 1992 for selskaber i USA og Canada. Den samlede indkomst for missionsopgaver uden for USA blev opgjort til 2,04 mia. \$, en nedgang på 0,5 % i forhold til tallene for 1988, når inflationen medregnes; for de canadiske selskaber var det i alt 222 mio. \$, hvilket var 34,8 % mere end tallet for 1988. Se *Missions Handbook. A Guide to USA/Canada Christian Ministries Overseas*, 1993-95 udgaven, redigeret af John A. Siewert og John A. Kenyon, CA:MARC, Monrovia 1993, s. 59 og 68.

¹³ Foruden missionærer med lang eller kort tjeneste indbefatter *Handbook* mange andre kategorier, der lønnes delvist, såsom "ikke fastboende", "teltmagere" og "deltidsstab/associerede" (s. 59). 16.106 medarbejder for missionen i Nordamerika er på fuld løn, 14.694 i USA og 1.142 i Canada. Missionens medarbejder i hjemlandet udgør således 36 % af det samlede nordamerikanske ansatte i mission i alt. Det samlede antal af fuldtidsansatte i missionsorganisationerne er på 60.819. Dertil kommer deltids stabsmedlemmer på 1.991 personer.

¹⁴ En såkaldt "trosmission" er et missionselskab, hvor det er missionærens egen opgave at skaffe sin økonomiske støtte (O.a.).

¹⁵ Disse oplysninger stammer fra *Intercom: For the Information of the SIM Family*, Nr. 104, sept./okt. 1992, Sudan Interior Mission.

¹⁶ Disse tal stammer fra s. 78 - 79 i *Target Earth*, redigeret af Frank Kaleb Jansen (Kailia-Kona: University of the Nations, og Pasadena: Global Mapping International 1989).

af økonomiske, familiære, sociale og strategiske årsager er at foretrække frem for alternativet. At foretrække flere frem for færre af denne verdens goder er almenmenneskeligt. Så vidt jeg ved, findes der intet samfund, hvor de unge ligefrem bliver oplært til at stræbe efter personlig fattigdom.

På den anden side har omkostningerne ved missionærerne i overflodskulturen heller aldrig været højere. Betalingen for den komfort og effektivitet, som rigdommen giver mulighed for, er imidlertid sket på bekostning af apostolisk fleksibilitet, effektivitet og troværdighed. Vestlig rigdom fører til strategier, som for eksempel ikke effektivt når de fattige. Vore missionsprojekter er for størstedelen gået uden om det voksende antal fattige i verdens storbyer. Viv Grigg, der er en New Zealandsk missionær og kendt for sit arbejde i Manilas slumkvarterer, brugte for nylig to år på en grundig undersøgelse i otte af Asiens storbyer, hvor han – med hans egne ord – søgte "at finde ud af, hvorledes det store missionsopsving i de sidste årtier har fået kirken til at slå rod blandt byens fattige". Han følte sig nødsaget til at konkludere, at "det største missionsopsving i historien ikke har nået den største folkevandring i historien, den tredje verdens landbefolknings migration til de store mega-byer".¹⁷

Verdens rigeste kirker har ikke negligeret verdens fattigste mennesker, fordi de er kommet til at overse dem. Sandheden er, at vor rigdom får os til at føle os ubehageligt til mode over for den bundløse fattigdom. De strategier, der garanterer missionærerne fra vesten et langt liv, komfort og effektivitet, gør det umuligt for dem at slå sig ned blandt storbyens fattige. Isoleringen fra de daglige udfordringer i slummen gør missionærens forkyndelse af en "bedre vej" meningsløs. Vestlige missionærer, der intuitivt fornemmer hykleriet ved en tjeneste uden inkarnation, men som er uvillige eller ude af stand til at betale prisen for at kunne identificere sig med de fattige, søger at undgå slumkvarterer og fokuserer i stedet på den del af bybefolkningen, der bevæger sig op ad den sociale rangstige. Det tragiske resultat er, at de mennesker, som altid har været mest lydhøre over for de "gode nyheder," forsømmes.

De "skjulte" eller i det mindste oversete omkostninger ved at drive mission på den amerikanske måde kan udtrykkes i fire påstande:¹⁸

¹⁷ Viv Grigg, *Companion to the Poor*, Albatross Books, Sutherland, NSW, Australien 1984.

¹⁸ En mere udførlig behandling af dette emne kan findes i min bog: *Mission and Money: Affluence as a Western Missionary Problem*, Orbis Books, Maryknoll 1991.

1. Besiddelsen af rigdom gør isoleringen af vestlige missionærer ikke alene mulig, men yderst sandsynlig

En vigtig fordel ved rigdom er dens evne til at forsyne dem, der ejer den, med goder og tjenesteydelser, der tjener til at afskærme dem fra livets barske vilkår. Sammenlignet med de fattige er vi rige i stand til på vores vej gennem livet at opnå stor komfort og et langt og sundt liv.¹⁹

Verbet "insulate" (isolere) stammer fra det latinske ord *insula* (en ø) og betyder derfor "at gøre til en ø." I dag betyder ordet "at forhindre eller reducere overførslen af elektricitet, varme eller lyd til eller fra en krop, anordning eller område ved at omgive det med et ikke-ledende materiale".²⁰ I denne missiologiske diskussion kaster etymologien og definitionen af "insulate" (isolere) lys over konsekvenserne af, at nordamerikanske kristne missionærer, bor på øer af rigdom i et hav af fattigdom. Deres rigdom udgør rent bogstaveligt det "ikke-ledende materiale", der beskytter dem mod "varmen" og "lyden" af den fattigdom, som størstedelen af jordens befolkning lever og bor i.

Den isolation, som de privilegerede accepterer som deres ret, viser sig faktisk på alle områder af en missionærs liv. Komfortable og velmøblerede boliger, garderober med meget skiftetøj, skabe, der er velforsynede med mange slags sund mad, medicinske, der bugner af effektiv profylaktisk medicin og forskellig anden slags medicin, sygesikringsordninger der dækker regulering af barnets tandstilling og forældres svigtende nyre, forsikringer, der sørger for familiemedlemmer, hvis der sker et uforudset ulykkestilfælde, pensionsforsikringer, sikrer fremtiden, idet de er beregnet til at hjælpe den aldrende missionær med den sidste overgang fra dette liv til det næste, de kostbare personbiler, som enhver vesterlænding føler sig berettiget til at eje, økonomiske midler til at betale de dyre lokale og internationale flyveture, der kan bringe familien væk fra fare eller sende familien på en tiltrængt ferie, uddannelsesmuligheder for børnene, som der andetsteds i verden ikke findes magen til, ferier fyldt med fornøjelser for familien, en overflod af opfindsomme tekniske hjælpemidler, som hver især lover og somme tider også yder effektiv hjælp til personlige og professionelle formål – alt dette, der stammer fra missio-

¹⁹ Se "Table 16.3 Health Indicators, 1964–90" s. 252 - 53 i *World Resource Institute, Basic Books*, New York 1987. Missionærers lange liv gør dem til "gode liv" for mange forsikringsselskaber, og nogle af disse tilbyder missionær-kunder nedsat betaling på livsforsikringer.

²⁰ *Collins English Dictionary of English Language* (1979).

nærens egen eller selskabets rigdom, det er det "ikke-ledende materiale", som missionær-isolationen fra fattigdommens "varme" og "støj" er dannet af.

a. De amerikanske missionærers isolerende rigdom gør uafhængighed mulig, segregation nødvendig og afsondrethed fra de fattige uundgåelig

Uafhængighed er en tilstand, hvor man er fri for andres kontrol. *Segregation* betyder, at der inden for det samme samfund skabes separate faciliteter til brug for mindretalsgrupper. *Afsondrethed* indebærer manglen på kontakt og ægte interaktion mellem enkeltpersoner og grupper i et samfund.

Der er næppe nogen steder, hvor man sætter så stor pris på personlig uafhængighed – til forskel fra gensidig afhængighed – som i Nordamerika. Mange har bemærket, at det almenmenneskelige ønske om fællesskab og gensidig afhængighed synes at blive undertrykt i det nordamerikanske samfund på grund af en kulturskabt besættelse af ønsket om personlig uafhængighed. Et almindeligt udtryk for vores vigen uden om den *gensidige afhængighed*, som alle menneskesamfund bygger på, ses ifølge Philip Slater i vores høje vurdering af privatlivet: "Vi ønsker at have vort eget private hus, vore egne transportmidler, vor egen have, vor egen vaskemaskine, selvbetjeningsbutikker og alle slags gør-det-selv-færdigheder. En enorm teknologi synes at have sat sig det mål at gøre det unødvendigt for noget menneske at bede et andet menneske om noget i løbet af hans daglige gøremål. Selv inden for familiens rammer synes amerikanerne at at skille sig ud med deres ønske om, at hvert familiemedlem bør have sit eget værelse og endog sin egen telefon, fjernsyn og bil, hvis man har råd til det. Vi ønsker mere og mere privatliv og føler os mere og mere fremmedgjorte og ensomme, når vi får det. De tilfældige kontakter, vi ikke desto mindre får, føles også mere påtrængende, ikke kun fordi man ikke har bedt om dem, men også fordi man ikke forbinder dem med noget velkendt mønster for gensidig afhængighed."²¹ Denne stærke forkærlighed for personlig uafhængighed efterlader vestlige kristne ikke derhjemme, når de rejser udenlands, men det koster dyrt at opretholde

²¹ Philip Slater, *The Pursuit of Loneliness*, Beacon Press, Boston 1970, s. 7.

den i andre dele af verden.²² Kun et menneske med betydelige økonomiske midler kan gøre sig håb om at få råd til dette.

b. Uafhængighed har endnu større ikke-monetære omkostninger

Det er egentlig ikke underligt, at vestlige missionærsamfund fra begyndelsen af i virkeligheden har levet et afsondret liv, idet de økonomiske betingelser for at tilhøre dem i almindelighed kun kunne opfyldes af vesterlændinge. De fattiges elendige liv har ofte spillet en stor rolle for de vestlige missionærers rejser til jordens ende. Men kontakterne med forarmede ikke-vesterlændinge har haft en tendens til at styrke missionærernes uafhængighed af og adskillelse fra de fattige, især hvor der er store koncentrationer af missionærer blandt et endnu større antal fattige. Dette er isolation. Det er ironisk og tragisk, at et særdeles relationelt evangelium bliver forkyndt af et isoleret samfund af segregerede hvide mennesker.

c. Rigdom, der skaber uafhængighed, gør isolation uundgåelig

To af mine studenter, der besøgte en af de største missionsstationer i Afrika, bekræfter beklageligvis i deres rapport, at "missionærernes tilbøjelighed til at unddrage sig fra at deltage i lokalbefolkningens fælles liv" ikke bare er noget, der hører fortiden til. De kunne ikke undgå at lægge mærke til, at de vestlige kristne på missionsstationen i praksis var isolerede fra deres nærmeste naboer. De afrikanere, der vovede sig ind på stationen, var enten handlende eller folk, der var ansat til at passe haverne, vaske tøj og bringe brænde. Det var en verden for sig – en verden af privilegerede, forkælede hvide, der nød godt af den bedste uddannelse, der kunne fås for penge, en verden af glade, tilfredsstillende, virksomme og yderst beskyttede hvide missionærer, der brugte deres liv på sundheds-, uddannelses- og udviklingsprogrammer for afrikanerne. Det var en verden af hvide familier, der hver især havde en lovende fremtid for sig, en verden,

²² Det er derfor USA's arbejdsministerium hvert kvartal publicerer *U.S. Department of State Indexes of Living Costs Abroad, Quarters Allowances, and Hardship Differentials*. Som juli-udgaven i 1987 forklarer det: "tabellerne bør ikke bruges til at sammenligne leveomkostningerne for amerikanerne i USA med leveomkostningerne for lokalbefolkningen i deres eget land, eftersom tabellerne kun viser amerikanerne forbrugsvaner og leveomkostninger" (s. 1). Mange missionselskaber, der hører hjemme i den nordamerikanske verdensdel, bruger denne publikation som et nyttigt hjælpemiddel, når de skal foretage periodiske udregninger af deres egne missionærers finansielle behov.

som de nærmeste naboer betragtede med bitterhed, misundelse, vrede og somme tider med fjendtlighed.²³

Eftersom troen ifølge Bibelen først og fremmest er en relationel tro, en tro, der binder mennesker sammen, er det både forkert og sørgeligt, når personlig ejendom og privilegier forhindrer, forvrænger og ødelægger det fællesskab, som Kristi efterfølgere bør have med de fattige. Det er imidlertid en næsten uundgåelig følge af personlig rigdom.

d. Uafhængigheden, segregationen og afsondretheden, som hører sammen med rigdom, skaber en social kløft mellem rige og fattige, der ikke kan bygges bro over

Denne sociale kløft gør ægte broderligt venskab så akavet, at det faktisk er umuligt. Det er et fænomen, som er grundigt dokumenteret af Robert Coles i hans undersøgelse af rige amerikaneres børn.²⁴ En ven er én, der står én nær, og som man i det store og hele har meget til fælles med og betror sig meget til. Når det drejer sig om venskab, har mennesker en naturlig tilbøjelighed til at tiltrækkes af dem, der ligner dem selv, ikke alene temperamentsmæssigt, men også socialt og økonomisk. Det er næsten umuligt for en velhavende familie at dele et dybt broderligt venskab med en anden familie, hvis materielle og økonomiske ressourcer kun er en brøkdel af deres egne.

Den fattige familie har kun råd til, at deres børn blot lærer at læse og skrive, mens børnene i den velhavende familie som en selvfølge forventer, at der er penge og muligheder for uddannelse op til det højeste niveau. Den fattige familie bor i et lille etværelses skur (lavet af strå eller pap) uden fornødenheder, mens den rige familie bor i en bungalow i vestlig stil forsynet med køkken, badeværelse, soveværelse til hvert af familiemedlemmerne, tæpper på gulvene, polstrede møbler, skabe og skuffer fyldt med tøj, og med tjenestefolk. Den fattige familie må gå på deres egne ben eller tage bussen, hvis de skal nogen steder hen, mens den vel-

²³ Nairobi, november 1987, Peters og Nelson til Bonk. Selv om observationer, gjort af unge besøgende, ofte er overfladiske, blev de i dette tilfælde bekræftet af en kenyansk kirkeleder, en ledende kenyansk akademiker og en amerikansk underviser fra en afrikansk bibelskole i nærheden.

²⁴ Robert Coles, *Privileges Ones: The Well-Off and Rich in America*, vol. 5 af *Children in Crisis*, Atlantic-Little, Brown Books, Boston 1977, s. 77. En rig mors svar på syv ord på hendes ni-årige datters bekymrede spørgsmål viser de riges opfattelse af deres forhold til de fattige: "They are they and we are we".

havende familie har adgang til bil, jeep, motorbåd eller flyvemaskine. Ferie er ikke en reel mulighed for den fattige familie, mens den rige familie tilbringer en måned om året på rejser og sightseeing eller bare slapper af på et feriested langt borte fra det daglige arbejdes møje og besvær.

Sandt venskab er meget usandsynligt mellem familier med så forskellige forhold og levestandarder. Hvem vælger missionæren som en naturlig ting at tilbringe sin fritid sammen med? Hvem holder han en komfortabel ferie sammen med? Hvem er i stand til at lytte til, have sympati med og forstå et missionærægtespar, når de taler ud om deres problemer med at opdrage børnene? Hvem går den vestlige missionær i butikker med for at købe fødselsdags- og julegaver til familien? Hvem kan have medlidenhed med missionæren mht. til hans eller hendes problemer med at få nok økonomisk støtte? Hos hvem vil missionæren søge råd mht. sin personlige økonomi? Det er tvivlsomt, om den fattige kan være delagtig i en missionærs liv, hvad alt dette angår. Den gensidige forståelse kan kun opnås hos dem, der socialt og økonomisk er på lige fod. Den fattiges tilstedeværelse i sådanne situationer ville sætte enhver velhavende missionær, der blot var nogenlunde følsom, i forlegenhed.

Den høje pris med hensyn til sociale relationer, som missionærer fra den nordlige del af kloden må betale for deres velstand, inkluderer også skadelige virkninger på kommunikationsprocessen. Mediet og budskabet bliver begge stærkt påvirket af missionærens forhold til konvertitten eller den potentielle konvertit. Hvis budskabet om korset blot bestod i en række teologisk korrekte udsagn om Gud, menneskeheden og frelse, kunne forpligtelsen til at prædike evangeliet lige så godt klares ved meddelelser udsendt i radioen. Men Ordet må tværtimod altid blive kød og tage bolig iblandt mennesker. Vejen vises altid bedst af dem, der kan ledsage potentielle pilgrimme. En missionær er først og fremmest en Vej-viser, hvis liv de, der er blevet omvendt, må efterligne. Missionæren er ikke blot en højtaler, men en pilgrim, som inviterer andre til at følges med ham eller hende på den smalle vej.

Isolation er sandelig en høj pris at betale for dem, der driver mission på den nordamerikanske måde, men der er andre teologiske og etiske omkostninger, som viser sig at være skrevet med småt om vor missions arbejdsmåde.

2. Personlig rigdom, hvor fattigdommen råder, rejser berettigede spørgsmål om missionærens villighed til at være lydige mod Gud og mulighed for at undervise om hele Guds vejledning mht. mammon

a. Er den vestlige kristnes optagethed af at skaffe sig materielle ting - og stadig ønske om mere og mere - blot et uskyldigt erhvervet kulturelt træk?

Socialiseringen ind i et samfund, hvor det drejer sig om at skaffe sig ting i overflod, påvirker de vestlige missionæres integritet og troværdighed. Hvordan kan mennesker, der er økonomisk sikrede og lever i overflod, med nogen som helst troværdighed undervise de fattige om en simpel livsstil, gavmildhed, nøjsomhed og det store offer, som det indebærer at være en troværdig discipel? En missionær er nødt til at undervise i disse ting, for de går som en rød tråd gennem Bibelen. Er det muligt både at fastholde sin troværdighed og leve i rigdom, når man underviser de fattige i, hvad Gud siger om at være en god husholder over sine ejendele? Bibelens svar på sådanne spørgsmål antyder, at udsendinge fra det rige vesten ikke kan undskylde deres materialistiske tilbøjeligheder ved at kaste skylden på deres eget samfund.

b. Er grådighed en mindre dødelig synd for de vestlige kristne end for de fattige, som de forkynder evangeliet for?

Svaret må være nej. Nogle af mine missionærvenner minder mig somme tider om, at fattigdom og rigdom er relative begreber, der gør det muligt for det samme menneske at være fattig i Nordamerika og rig i Afrika. Hvis det er sandt, så må man også indrømme, at det at leve økonomisk anstændigt i ét samfund med rette kan anses som ødselhed i et andet.

Antropologen Lewis Mumford har gjort opmærksom på, at i vesten er alle undtagen én af de "syv dødssynder", nemlig dovenskab, blevet forvandlet til positive dyder: "Grådighed, gerrighed, misundelse, frådseri, utugt og hovmod er alle drivende kræfter i den moderne økonomi".²⁵ Det er påtrængende nødvendigt, at nordamerikanske kristne forholder sig til, hvordan og i hvor høj grad vi selv afspejler denne vendte op og ned på bibelske værdier. Er det muligt, at selv missionærer, der somme tider anses for at være de mest fromme og agtede repræsentanter for de vestli-

²⁵ Lewis Mumford, *The Transformation of Man* i David E. Shi, *The Simple Life: Plain Living and High Thinking in American Culture*, Oxford University Press, New York 1985, s. 250.

ge kirker, er blevet smittet af dette moralske forfald, som ligger til grund for den såkaldte "konsumerisme"? Den hurtighed, hvormed teknologiske "gennembrud" bliver forvandlet til "nødvendigheder" for vestlig mission, giver os en nøgle til at besvare dette spørgsmål. Hvis de *grådige* på vor planet er dem, der kræver mere end nok i en verden, hvor mange – og måske de fleste – har mindre end nok, så kan vi, som rejser ud fra Nordamerikas kyster, næppe undgå at få tillagt denne odiøse betegnelse.

Blandt de ubehagelige udfordringer, som de vestlige missionærer stilles over for, er nødvendigheden af at forklare dem, der virkelig er i nød, hvorfor mennesker fra vesten ikke blot "behøver" at være styrtende rige efter de allerfleste andres målestok, men uden tvivl også "behøver" endnu mere næste år. I de fattiges øjne må den almindelige missionær ligne den slags personer, som i nogle af Det Nye Testaments kirker var diskvalificeret fra at gøre tjeneste: en, der er "glad for penge" (1 Tim 3,3), en, der ikke er flygtet fra, men tværtimod higer efter at vinde jordisk gods (1 Tim 6,5-11). "Mørkets børn" karakteriseres som nogle, der tilfredsstiller sig selv på enhver måde og "stadig ønsker mere" (Ef 4,19).²⁶ Forfatteren af Efeserbrevet fortsætter: "Men utugt og al slags griskhed må end ikke nævnes blandt jer...For det skal I vide, at ingen...grisk – det er det samme som afgudsdyrker – har lod og del i Kristus og Guds rige" (Ef 5,3-5).

Det er ord, der vækker til eftertanke hos dem af os, som, selv om vi er omgivet af virkeligt nødlidende mennesker, er begyndt at føle, at vi har ret til en stadig højere levestandard, selvom det må ske på bekostning af dem, der knap kan opretholde livet.

En tredje omkostning, der står med småt i beskrivelsen af den nordamerikanske måde at drive mission på, er på lignende måde knyttet sammen med det mest kostbare, vi ejer, nemlig vor *integritet*.

3. De penge- og magtbaserede strategier og statusser, som er skabt af de vestlige missionærers personlige og institutionelle rigdom, modsiger centrale principper for den kristne mission, som er beskrevet og foreskrevet i Det Nye Testamente.

En af konklusionerne fra Willowbank-konferencen i 1978 om "Evangeliet og Kulturen" var ikke overraskende, at inkarnationen er en model for kristent vidnesbyrd. Rapporten fastslår, at for det kristne missionsarbejde

²⁶ I en danske Bibel hedder det: "I deres afstumpethed har de hengivet sig til udsvævelser, så de af griskhed begår alle slags urene handlinger."

kræver dette et trefoldigt afkald på status, uafhængighed og immunitet.²⁷

De nordamerikanske sendende missionselskaber, der regnes for de mest progressive, gør, hvad de kan for at vise, at de har lavet om på dette mønster: Missionærtjenesten bliver en anerkendt karriere; en lang række forskellige støttestrukturer hjemmefra reducerer missionærernes afhængighed af de lokale forhold til et minimum; finansielle, logistiske og medicinske problemer er der taget højde for på en sådan måde, at det garanterer missionærerne immunitet over for de barske vilkår, som deres medarbejdere lever under. "Hvis vi ikke frelser os selv, kan vi ikke frelse andre", lyder ræsonnementet.

De vestlige kirkers rigdomsbaserede mission – i modsætning til deres Herres inkarnationsbaserede mission – tjener ofte som et kirkeligt springbræt til at komme højere op i stedet for længere ned. Missionærer, der er uafhængige og sikrede, finder det både mere naturligt og umiddelbart mere effektivt at herske i stedet for at tjene, selv om mange har overbevist sig selv om, at de tjener ved at herske. Det vidunderlige ved at leve i en teknologisk tidsalder er, at ens mission kan accelerere i stedet for – som i Jesu tilfælde – at blive langsommere for til sidst at gå helt i stå på korset. Vi har til vores store lettelse opdaget, at det at forlænge vort liv i overflod ikke alene er personligt tilfredsstillende, men også helt åbenbart er en bedre måde at sælge evangeliet på, end det er ved f.eks. at dø. Missionæren går rundt og sælger ideen om Ham, som var rig, men for vores skyld blev fattig, og som i sin person demonstrerede, hvad der har vist sig sandt lige siden, nemlig at åndeligt liv kun kommer til fuld udfoldelse gennem svaghed (2 Kor 12,9–10). Ja, missionæren lever ikke i overensstemmelse med dette evangelium.

Ved at opgive inkarnationen som model for dens eget liv og mission bliver den rige kirke åndeligt impotent. Teologen Trevor Verryn minder os om, at: "Kun de virkelig stærke er i stand til at give afkald på deres magt ved at tømme sig selv og indtage en position af magtesløshed."²⁸

²⁷ Lausanne Committee for World Evangelisation, Occasional Paper No. 2, *The Willowbank Report*. Report of a Consultation on Gospel and Culture, afholdt i Willowbank, Somerset Bridge, Bermuda, 6.-13. januar 1978, sponsoreret af Lausanne Theology and Education Group, Wheaton, Illinois 1978, s. 17-18.

²⁸ Trevor D. Verryn, "Outside the Camp: A Study of Religious Authority and Conversion", upubliceret doktorafhandling, som David Bosch citerer i "The Missionary: Exemplar or Victim?"

4. Både de rige missionærers motiver og budskab er suspekter, for den bibelske lære om rigdom og fattigdom, om de rige og de fattige, må nødvendigvis blive afkortet, når det formidles gennem en kanal præget af rigdom

Hvad budskabet angår, så kan ingen kristen lærer troværdigt udfordre mennesker, der ønsker at blive kristne, til at leve et liv, som han eller hun ikke selv er villig til at leve. Det er et århundredgammelt problem, som dukker op, hver gang velhavende missionærer skal arbejde blandt mennesker, der er materielt fattige. Vestlige missionærer må ustandseligt arbejde under kravet om at kunne retfærdiggøre deres motiver, eftersom de ud fra flertallet af jordens befolknings synsvinkel tjener utroligt godt på at gøre godt. Hvad man så end får ud af at sammenligne bruttonationalprodukt, købekraftstabeller mv., så ville størstedelen af jordens befolkning med glæde bytte økonomisk status med så godt som enhver vestlig missionær.

I forbindelse med sådanne overvejelser må der stilles et sidste ubehageligt spørgsmål om missionærens motivation. Mange er bekendt med udtrykket "riskristne", som hentyder til asiatiske kristne, som man formoder er blevet kristne for at forbedre deres materielle kår. Har missionselskaber, hvis politik sikrer, at missionsarbejde kun foregår med rigelig støtte, ikke indført et "rismissionær"-princip? Kan man ikke kalde nordamerikanske missionærer, der kræver rigelig støtte, for "rismissionærer"?²⁹

Jeg anbefaler hverken "riskristne" eller "rismissionærer", men den samme standard burde gælde alle. Ethvert missionselskab, der forkaster økonomiske motiver hos nye kristne, burde først være opmærksom på, hvilken politik det følger over for dets egne ansatte. Ingen kristen missionær af nogen race burde "drive handel med Guds ord" (2 Kor 2,17). Der er situationer, hvor en evangelieforkynder hellere burde afslå at få betaling for at forkynde evangeliet. Det passer sig aldrig for en kristen missionær at gøre sin tjeneste betinget af betaling. At ville undgå denne situation ved at henvise til missionselskabets politik om "fuldt underhold" narrer ingen – hverken den fattige, missionæren og sandelig heller ikke Gud.

Disse er altså de vigtigste dele af det, der er skrevet med småt om at

²⁹ Det bør noteres, at en række udmærkede missionselskaber ikke påtvinger deres missionærer en sådan understøttelse. Deriblandt f.eks. OMF, WEC og OM.

drive mission på den amerikanske måde, og som man sjældent lægger mærke til.

Vejen til anger og bod angående mission og penge

Der er ingen let vej ud af de dilemmaer, som hænger sammen med den store og voksende forskel på materielle ressourcer inden for den globale kirke. Dog kan og skal vi tage en række helt konkrete forhold op. Vejen frem indebærer at vi undersøger og nyformulerer vor ekklesiologi, teologi og missiologi, så vi bliver i stand til at gøre den indsats, der er nødvendig for at opnå en ligelig fordeling af ressourcerne.

1. Gøgeunge-fænomenet

Stephen Budiansky mindede en gang læserne af *Atlantic Monthly* om, at "Gøgen lægger sine æg i reden hos en stakkels dum fugl, der tilhører en anden art, uden at denne fatter mistanke. De forfjamskede forældre ser en stor mund, der skrider om mad, og de fylder den med orme på deres eget afkoms bekostning. Hver gang de vender ryggen til, skubber gøgeungen en af deres egne unger overbord. Forældrene synes aldrig at lægge mærke til det."³⁰

Er den nordamerikanske teologiske undervisningsmodel, som er blevet udruget i de fattigere dele af verden, måske blevet en slags gøgeunge i den teologiske og missiologiske undervisning dér. Vestlige missionsselskaber og kirkeretninger har etableret teologiske læreanstalter for at træne kirkeledere og missionærer i de fattige lande og i begyndelsen udstyret dem med en nordamerikansk lærerstab, hvis underhold helt og fuldt kommer fra Nordamerika efter nordamerikansk standard. Som gøgeunger vil de nordamerikanske modeller for teologisk uddannelse og mission, når de ikke længere får støtte fra dem, der planlagde og udviklede dem, kun overleve på bekostning af redens indfødte fuglearter.

Hvad kan der gøres ved det? Vi må begynde med vort teologiske fundament. Kun en stringent bibelsk ekklesiologi om gensidig afhængighed kan sikre kirkens globale troværdighed og sådanne institutioners fortsatte levedygtighed. Det er lige præcist det, som de vestlige missiologier historisk set har forsømt. I den vestlige missions tværkulturelle arbejde er kirkens sprog overvejende management-sprog, der stammer fra forretningsverdenen snarere end fra Bibelen. Missionsselskaberne prøver

³⁰ W. E. Russell, *Sydney Smith* (London: Macmillan & Co., 1905), p. 107.

således at etablere "partnerskaber" med kirker, der økonomisk set er dem underlegne, men resultatet er sørgeligt forudsigeligt. Et sprog, der tingsliggør den anden part som f.eks. en skole, slipper alt for nemt fra et ideal, der bygger på Det Nye Testaments billeder af kirken. Bibelen bruger et organisk sprog ved at tale om "krop" og "lemmer" på kroppen, som indebærer, at der aldrig vil være en sund kirke, så længe nogle (med)lemmer er afskåret fra eller "uafhængige" af de andre (med)lemmer. Det fører til mit andet spørgsmål:

2. Partnerskabs-udfordringen

Kan de teologiske læreanstalter og missionselskaberne skabe en mere stringent bibelsk funderet ekklesiologi? Hvis vi skal gøre noget ved de frustrerende problemer ved det materielt ulige partnerskab, må vi omforme vore ekklesiologier, så de bedre svarer til kirkens sande natur, som den forstås i Bibelen. Lige gyldig hvor lokale udtryk for Kristi legeme optræder, så er de troende verden over i den dybeste betydning af ordet med-lemmer på det samme legeme. Vi behøver hinanden. For at vi ikke skal blive fristet til at gå vore egne veje og for hurtigt tilslutte os det misologiske ideal (som er et teologisk kætteri) om "uafhængighed", så behøver vi at minde os selv om, at Bibelen aldrig taler om Kristi "legemer", men kun om "legemet". Desuden er der ikke tale om, at de mange lemmer på dette legeme har en "tre-selv" uafhængighed af hinanden (i form af selvstyre, selvunderhold og selvudbredelse). Derimod insisteres der i Bibelen på en gensidig afhængighed (Ef 4; Rom 12; 1 Kor 12). Denne gensidige afhængighed, der er beskrevet og anbefalet i Bibelen, har ikke kun mystiske, men også praktiske dimensioner, der indbefatter de økonomiske.

3. Udfordringen til omvendelse

Er det muligt, at de nordamerikanske modeller for teologisk uddannelse og mission kan blive "omvendt"? Det er selvfølgelig et retorisk spørgsmål, da personlig omvendelse er en så vigtig del af de gode nyheder, som vi hører, lever af og forkynder videre. I de fleste tilfælde er den måde, man uddanner og understøtter missionærer på, helt ubevidst baseret på den antagelse, at mission går *fra* en kontekst præget af magt og relativ velstand *til* jordens yderste ender, og at disse *yderste ender* er de områder, hvor de økonomiske og sociale forhold ligner dem i Nordamerika mindst. Mission bliver således behandlet som en ensrettet proces med en streg

under ekklesiologiens tre-selv-model, som om hovedsigtet med mission var at skabe uafhængige kirker og uafhængige, kirkerelaterede institutioner.

I overensstemmelse med forsøget på at skabe uafhængige kirker har man længe kritiseret den fortsatte økonomiske understøttelse af kirker og institutioner. Men al mission kan betragtes som "understøttelse", da personel, ideer, teknologier og kulturelle former bevæger sig mellem folkegrupper takket være missionærernes arbejde. Den finansielle understøttelse er blot én dimension af en megen større og meget kompliceret pakke. Den fanger vores opmærksomhed, fordi dens virkninger på godt og ondt kan måles. Dens virkninger er hverken mere eller mindre betydningsfulde end de mange andre former for understøttelse, som hører til denne æra af den kristne mission. Det er her, spørgsmålet om integritet må rejses. De fremmede kristne missionærer er ikke blot selv "rige" efter lokal målestok, men de bliver også kraftigt understøttet af kirker, og deres tilstedeværelse og tjeneste som missionærer ville blive trukket tilbage, hvis den finansielle understøttelse skulle forsvinde. De har derfor ingen god moralsk begrundelse for deres tøven med at støtte deres brødre og søstre i deres dybe nød.

Målene om kirkelig uafhængighed lever ikke op til Det Nye Testaments vision af kirken som Kristi legeme, og de frister os til at praktisere en selektiv lydighed. Vi underviser i alle forhold uden at selv at være lydige i alle forhold med den begrundelse, at vor overflodskultur fritager os fra at være lydige mod det gennemgående bibelske påbud til den rige, som vil leve retfærdigt, om at dele med andre. Vestlig missiologi har en veludviklet og højst funktionel lære om kirkelig uafhængighed, men det er ikke noget solidt eksegetisk og teologisk fundament for denne lære. Begrundelsen er mere pragmatisk end bibelsk. Vi behøver virkelig en teologi om, hvordan den rige kan leve retfærdigt, om hvordan rige kirker kan drive mission og om gensidighed kirkerne imellem.

De privilegerede kirker må modstå det behagelige, men kætterske skel mellem et socialt evangelium og evangelisering, der behandler bibelens etiske vejledning som et tagselvbord. De spisende tager kun de retter, som de synes smager godt og er tiltrækkende. Den ene halvdel af kirken er lydige mod Bibelens praktiske anvisninger, mens den anden halvdel adlyder dem, der taler om forkyndelsen. En hel lydighed er vigtig, hvis kristne skal bevare vor personlige integritet og vore selskabers integritet. i det nye århundrede.

4. Udfordringen til at være relevant

Kan vesterlændinges gode vilje oversættes til kontekstuel relevans? Det tror jeg, at den kan. Da vi forstår omvendelse som en livslang proces, der først fuldendes, når vi ser Kristus ansigt til ansigt, må vi i ydmyghed til stadighed være opmærksomme på vore egne ufuldkommenheder – vore kulturelle "torne i kødet".

Kan vi pege på forhold, bortset fra de demografiske, der kan forklare, hvorfor den vestlige missionsvirksomhed bliver stadig mindre effektiv som en vital kraft i kirkens verdensomspændende vækst? Ud fra et missiologisk perspektiv ligger en del af skylden på den missiologiske uddannelse, som gives på vores teologiske læreanstalter. Den formelle socialiseringsproces på uddannelsesinstitutionerne er så lang og krævende, at kandidaterne ender med både at have familie og gæld, hvad der udskyder den planlagte udsendelse som missionærer. Når missionærer fra Nordamerika kommer ud til de steder, hvor de skal gøre tjeneste, er de over den alder, hvor man kan forventes at lære at tale et nyt sprog flydende, og de er som regel bundet af en social konvention til at opdrage deres børn som nordamerikanske forbrugere uden hensyn til, hvor de befinder sig. Alligevel bliver denne undervisningsmodel accepteret i ikke-nordamerikanske teologiske undervisningsinstitutioner som den bedste model, selv om spredningen af den kristne tro verden rundt skyldtes lokale missionærer, som inkarnerer evangeliet.

Når man ser tilbage, er det svært at se, hvordan undervisere, som selv uden anden erfaring end den, de har fået fra bøger og andre undervisere - hvis erfaringer også byggede på bøger - kan undervise på en relevant måde i bibelsk eksegese, sjælesorg, missiologi, pastoralteologi eller kristen oplæring. Der *er* et element i teologisk uddannelse og mission, som har med hjernen at gøre. Men ligesom kristendommen ikke kun handler om tankemæssigt at acceptere en række teser om Gud og lignende emner, så er det heller ikke tilstrækkeligt at følge en række forelæsninger for at blive uddannet til en tjeneste i kirken. Den kristne lærer eller missionær må nødvendigvis ikke bare tale om, men også med sit liv og eksempel vise vejen (Mat 23,2-3).

5. Modelleringsudfordringen

Er det muligt for den vestlig missiologi at skabe en missionsmodel, der omfatter missionærforberedelse og missionærarbejdet, som bygger på Paulus' ord i 2 Kor 4,9, hvor der står, at "Gud har gjort os apostle til de rin-

geste, næsten til dødsdømte; vi er blevet et skuespil for verden, for både engle og mennesker". Af natur, tilbøjelighed og nødvendighed efterligner alle mennesker andre mennesker. Ja, hvad vi kalder "uddannelse", er i virkeligheden "efterligning". Mens der er meget i den nordamerikanske teologiske uddannelse og mission, som fortjener at efterlignes, så gør den globale fordeling af de økonomiske ressourcer og den voksende kløft mellem rige og fattige det klart, at vestligt prægede institutioner ikke vil trives i en ikke-vestlig sammenhæng uden stadig støtte. En stringent teologi om gensidighed kunne give os det bibelske fundament, som vi behøver for at kæmpe med de komplicerede og kontroversielle praktiske udfordringer, som vi må tage op, hvis vi vil være tro mod denne vision af kirken. Paulus' model (hvor Gud har gjort apostlene/missionærerne til de ringeste) bør være et mål både for den enkelte og for institutionen. Alternativet er at slå sig til tåls med den mere behagelige, men også impotente model, som er beskrevet i Åb 3. Ingen kirke og intet missions-selskab, hvor godt og komfortabelt det end er udstyret, har udsigt til at blive åndeligt levende, så længe dets Herre får lov til at blive stående uden for døren!

"Sig selv kan han ikke frelse":

Grundlaget for en inkarnatorisk mission

Med nogle bemærkelsesværdige undtagelser – en brændende busk, lus, fluer, frøer, hagl, røg, pest, et æsel, en hval – har Gud som regel foretrukket at forkynde og modellere sit budskab i ord og gerninger *til* og *gennem* dem, der er skabt i Guds eget billede. Det er til mennesker, Gud giver opgaven at gøre Hans vilje på jorden.

Vestlige missiologier har altid haft en tendens til at understrege de mere kvantificerbare og målelige størrelser angående *hvad* og *hvordan* og *hvornår* og har simpelthen taget *hvem* for givet. På den anden side har hovedvægten i Bibelen altid ligget på *hvem*. Guds foretrukne *hvem* har aldrig været den vise eller fremstående. Alligevel lægger de vestlige missionselskaber kun lidt vægt på karakteren hos dem, der bringer evangeliet ud til alle lande. Der er selvfølgelig en screening i udvælgelsen af kandidater. Men i missiologien ligger hovedvægten fortsat – i klar kontrast til Bibelen – på *hvordan*, *hvor* og *hvor meget*, på teknik og resultater snarere end på personen og karakteren. Disse to tilgange udelukker naturligvis ikke hinanden. Det bliver dog i denne teknikkens, computers og massekommunikationens tidsalder mere og mere klart, at dér,

hvor evangeliet har fremgang, sker det gennem beskedne kanaler, mere gennem kateketer og evangelister, der følger en inkarnationsmodel, end gennem de lønnede professionelle, som vi har lært at betragte som missionærer.

Jeg tror, at vejen frem går tilbage til vore bibler. Det evangelium, som vi forkynder, behøver ikke blot at være en fange i vor kultur. Som Guds kraft til frelse er det også befrieren af kulturen. Når den kristne mission fra vesten nu bevæger sig ind i det 21. århundrede, må vi kæmpe for en mere Kristus-lignende mission, *en missiologi med forstyrrelser, tjeneste og godt naboskab*. Vi må stile efter en missiologi med færre på forhånd fastlagte dagsordener og en måde at drive mission på, som afspejler en større tillid til, at Gud magter at virke gennem vor trofasthed mod Hans dagsordener for vort helt personlige liv.

Den Jesus, som kom for at frelse hele verden, levede han en yders provinsiel tilværelse. Han synes desuden ikke at være forurologet over det faktum, at det meste af, hvad de kommende generationer af hans tilhængere kom til at vide om ham, handlede om, hvordan hans planer blev forstyrret af almindelige mænd og kvinder, der havde et stærkt behov for at selv at blive helbredt, mættet, tilgivet og at opleve venskab. Det var hans dagsorden, det burde også være vores. Hvad kunne være missiologisk set mere virkningsfuldt end at leve et liv, som det Jesus levede, hvor vi end befinder os? Programmerne og dagsordnerne for vore institutioner kommer i anden række lige så vel som vor modtagelighed for det indsnævrende pres, der ligger i alle de særlige rettigheder knyttet til religiøse institutioner, som vi har lært at kende gennem kirkesamfund eller missionsorganisationer. Vi finder det stadig svært at leve efter "den gyldne regel" og arbejder i stedet efter de forud lagte dagsordener, som vi bringer med os ud til "missionsmarken". Vi har brug for at blive mindet om, at selv om Jesus havde til opgave at frelse hele verden, så er han især kendt for at reagere på de afbrydelser, som skyldtes almindelige menneskers små og meget personlige dagsordener. Hans missiologi var en afbrydelsernes missiologi, helliget og velsignet af Helligånden til at nå flere og velsigne millioner. Takket være den tilsyneladende katastrofale afbrydelse af hans liv, netop da han var på toppen, kan vi i dag forkynde evangeliet, at Jesus er Guds kraft til frelse!

Der er ikke nogen let løsning på de dilemmaer, som på kryds og tværs er vævet ind i vores mission, som den nu udøves på amerikansk vis. Når det drejer sig om at omforme de internationale og national poli-

tiske, sociale, økonomiske og religiøse institutioner, så synes det, som ét menneske eller ét missionselskab kan gøre, ikke at slå til. Med de farverige ord af *Edinburgh Reviews'* tidligere redaktør så føler vi os "som fluer på hjulet af et køretøj; vi sidder oven på et spørgsmål, hvis diameter vi ikke kan se, og hvis bevægelse vi ikke kan kontrollere, og hvis drivkraft vi ikke kan påvirke."³¹

På trods af alle vanskeligheder så bør bod, omvendelse og forandring, der er en fast bestanddel af al missionsprædiken, helt sikkert være en valgmulighed for missionsbevægelsen. Deri ligger der et håb. Vejen frem vil begynde med, at kirker, missionselskaber og missionærer bevidst tager det mysterium til sig, som ligger i de ord, Jesu modstandere uden at kende sandheden i dem brugte til at håne ham med, da han for 2000 år siden hang på korset: "Andre har han frelst, sig selv kan han ikke frelse", sådan hånede hans triumferende modstandere ham (Mat 27,42). Med disse ord pegede de på hjerteslaget i Guds plan for at frelse verden.³² I den udstrækning vores vigtigste mission her i livet er at frelse os selv, vil vi ikke og kan vi heller ikke frelse andre. Kun hvis den amerikanske "han frelste sig selv"-måde at drive mission på erstattes af den guddommelige "sig selv kan han ikke frelse"-måde, vil nordamerikanske missionærer hjælpe til med at vende op og ned på verden.

Jonathan Bonk er leder af Overseas Ministries Study Center i New Haven, Connecticut, og redaktør af International Bulletin of Missionary Research. Er præst i den mennonitiske kirke og har været missionær i Ethiopien I 1974-76. Har tidligere været professor i "Global Christian Studies" ved Providence College i Canada. Har skrevet flere bøger, bl.a. "Mission and Money: Affluence as a Western Missionary Problem" (1991). Er leder af det projekt, som står for udgivelsen af "Dictionary of African Christian Biography."

³¹ W. E. Russell, *Sydney Smith*, MacMillan & Co., London 1905, s. 107.

³² Mk 15,31. Se Kosuke Koyamas kapitel "Theology of the Cross" i hans bog *Mount Fuji and Mount Sinai: A Critique of Idols*, Orbis Books, Maryknoll 1984, der er en tankevækkende udvikling af dette tema.

De fattige har I altid hos jer

Af Peter Lodberg

En naturlig konsekvens af Bonks analyse af den nordamerikanske måde at drive mission på ville være indførelsen af et missionsmoratorium. I stedet for en ensidig fokusering på amerikanernes rolle i mission ville det være relevant at inddrage perspektiver fra kirkerne i Syd og kraftigt udbygge samarbejdet mellem kirkerne i Syd og i Nord. Den mest effektive måde at mindske problemerne omkring mission og penge ville imidlertid være at engagere sig i fattigdomsbekæmpelsen og udviklingen i den tredje verden.

Det er et meget amerikansk stykke missionsteologi, som Jonathan J. Bonk har skrevet. Han er oprigtigt anfægtet af den amerikanske måde at drive mission på, fordi de mange amerikanske dollars stiller sig i vejen for, at missionærerne kan leve op til evangeliets påbud om at dele livet – også det fattige – med hinanden. De amerikanske missionærers livsstil er for luksuriøs og har isoleret dem fra de mennesker, de skal leve og arbejde sammen med. Missionsorganisationerne har efter Bonks mening udviklet sig til at blive små virksomheder, der har skiftet Biblen ud med de nyeste ledelses- og organisationsteorier inden for managementindustrien og bistandspolitikken.

Forskellene mellem de amerikanske missionærer og de lokale kristne er ifl. Bonk et resultat af den skandaløse økonomiske ulighed, der består mellem de rigeste og fattigste lande i verden. Han vil gerne forny den amerikanske missionæruddannelse og ændre missionens teori og praksis, så den bliver i overensstemmelse med det bibelske vidnesbyrd. Bonk ender med at formulere en korsteologisk position, hvor den eneste måde, den amerikanske missionær og amerikansk missionspraksis kan frelse sig selv på, er ved i stedet at lade sig lede af en guddommelig tro på, at de ikke kan redde sig selv, men må hente kraften og inspirationen hos den korsfæstede Jesus Kristus. Derved kan de amerikanske missionærer hjælpe med til at vende op og ned på verden.

Missions-moratorium?

Det er meget amerikansk, fordi der er en fast tro på, at amerikanerne har en mission her i verden, som går ud på at gøre verden bedre. Amerikansk udenrigspolitik er drevet af den samme missionsopfattelse, når den bygges på udsagnet om, at USA er udvalgt af Gud til at fremme demokrati i verden. USA's skæbne er, at det er frihedens land og har til opgave at lade alle nationer få del i den samme frihed, som Gud har skænket.

I missionsteologien er der en tilsvarende stærk understregning af, at man har en særlig opgave, som går ud på at ændre de religiøse og sociale forhold, så fremtiden må blive bedre end fortiden. Amerikansk udenrigspolitik, national selvforståelse og missionsteologi inspirerer og forstærker gensidigt hinanden og bidrager afgørende til, at USA er verdens eneste supermagt i dag. USA er en stærk og handlekraftig nation med en stor grad af selvtillid til egne kræfter og stor tillid til Guds nådige forsyn.

Det må være denne stærke kaldsbevidsthed, der forhindrer Bonk i at tage den eneste reelle konsekvens af sin skarpe analyse: at pakke sammen og indføre et moratorium for amerikansk missionsarbejde. Hvis hans analyse af den uoverstigelige kløft mellem rige amerikanske missionærer og udviklingsarbejdere på den ene side og den fattige afrikanske, latinamerikanske eller asiatiske kontekst på den anden er korrekt – og det tror jeg, den er – så er der kun én ting at gøre, hvis man skal være ærlig over for sig selv og sine samarbejdspartnere: at blive hjemme.

Den konklusion drager han ikke, og han vil sikkert kunne fremhæve en række bibelsteder, der fortæller om missionsforpligtelsen på trods af økonomiske forskelle, eller henvise til traditionen for lang tids samarbejde med kirkerne i Syd. Det kunne også være, han ville sige, at det er umuligt at pålægge sig selv et moratorium, fordi vi lever i en globaliseret tid, og derfor altid vil være indflettet i hinanden. Det eneste reelle er derfor at gøre det så godt som muligt, når man nu skal drive mission og allerede gør det.

Mission og penge set fra Syd

Det er også en meget amerikansk analyse, fordi hele perspektivet er set fra ét sted: USA. Der er indbygget en skelnen mellem os og dem, selvom han prøver at arbejde sig frem til et synspunkt om samhørighed og gensidig forpligtelse. Men der er ingen henvisninger til, hvordan problemstillingen *mission og penge* ser ud fra kirkers og missioners perspektiv i Syd. Er det et problem for menighederne, at de rige amerikanske missio-

nærer lever i deres store huse med vagter og en høj mur med pigtråd på toppen eller kører rundt i store 4-hjulstrukne landrovers, når de tager på arbejde og besøger menigheder og bistandsprojekter? Det får vi ikke at vide, men jeg vil tro, at Bonk kender til alle historierne om, hvordan kirkerkernes udviklingsafdelinger har penge nok, mens afdelingen for mission og evangelisation må køre på de økonomiske pumper.

Det er en kendt sag, at penge ofte forpuster samarbejdsklimaet i kirkerne, og at der bestandigt er diskussioner mellem kirker og missioner om regler for regnskabsaflæggelse, og hvem der har det egentlige ansvar for udviklingsarbejdet og missionsarbejdet: giverne eller kirkens biskop? Jeg savner med andre ord lidt mere empiri i Bonks analyse, så de tal og generelle formuleringer, han så rigtigt henviser til, får kød og blod, bliver til mennesker med viden, ambitioner, engagement og karrieredrømme – på begge sider. Men måske viger han tilbage, fordi det er et ømtåleligt tema – især når det går galt.

Samarbejde mellem kirker i Nord og Syd

Det undrer mig, at Bonk ikke foreslår at lave kirkerkernes missions- og udviklingsarbejde om, så der bliver et virkeligt samarbejde både i USA og i kirkerne i Syd. Hvorfor ikke invitere repræsentanter fra kirkerne i Syd til at sidde i ledelsen af de amerikanske kirker og deres uddannelsesinstitutioner, så kirkerne i Syd får et medansvar for fundraising, uddannelse, planlægning og udførelse af arbejdet? Det samme skal selvfølgelig gælde for kirkerne i Syd, der bør have repræsentanter fra andre kirker med i deres styrende organer.

Det vil være en vigtig læreproces for alle involverede og understrege samhørigheden og det faktum, at man i princippet er medlem af den ene Jesu Kristi kirke. Når et lem lider, så lider hele legemet, og når et lem glæder sig, glæder hele legemet sig. Det er ikke en let omstillingsproces, og der vil opstå mange samarbejdsproblemer på kryds og på tværs, når man ændrer kirkerkernes virksomhedskulturer i tværkulturel retning, men der er ingen vej udenom, hvis arbejdet skal være autentisk.

Bonk betoner ganske rigtigt, at der er en sammenhæng mellem ord og handling, forkyndelse og social etisk engagement. Men jeg savner nogle overvejelser om, hvad kirkerne i Nord og Syd kan gøre i fællesskab for at ændre på den skæve økonomiske verdensorden, vi alle kender til. Netop i verdens rigeste samfund, der er førende i den teknologiske udvikling bag den globale vidensøkonomi, har kirkerne et særligt ansvar

for at rette op på ulighederne. Og det er ikke så svært, som det umiddelbart lyder og ser ud til.

Fattigdomsbekæmpelse

Den internationalt kendte økonom Jeffrey D. Sachs, der er særlig rådgiver for FN's generalsekretær Kofi Annan i udviklingsspørgsmål, understreger, at verdenssamfundet kan bekæmpe fattigdommen i udviklingslandene inden 2025.³³ Som en af ideologerne bag de såkaldte UN Millennium Goals betragter Sachs udviklingsbistand som en nødvendig, om end kortvarig saltvandsindsprøjtning, der skal hjælpe de fattigste lande op ad udviklingsstignens første trin. Herfra skal de selv kunne klare at klatre videre op gennem handel og udvikling af den private sektor. Det kræver omstilling i de fattigste lande, så de bliver markedsorienterede. Det kræver også omstilling i de rige lande, så de bliver markedsorienteret og betaler den reelle pris for råvarer. Nord bør således undlade at subsidie deres egen hjemmeindustri, så de står sig bedre i konkurrencen på verdensmarkedet med produkter fra landene i Syd. Ikke mindst verdenshandelsorganisationen WTO er en vigtig aktør i denne sammenhæng.

Sachs minder om, at frem til slutningen af 1700-tallet var alle lande i verden stort set lige fattige. Med Den franske Revolution og den engelske industrialisering begynder Europa et gigantisk udviklingsprojekt, der ikke er set lige i historien. I løbet af 200 år løftede de europæiske lande sig ud af fattigdommen gennem handel, teknologisk udvikling, sekularisering og bureaukrati. Det var en vanskelig omstillings- og udviklingsproces, der bragte krige, uro og usikkerhed med sig. England blev til et imperium og satte et kapløb i gang om at kolonisere resten af verden. Siden 1820 har den gennemsnitlige årlige økonomiske vækst i Europa været på 1,5 %. I samme periode overgås denne vækst kun af Japan med 1,9 % og Nordamerika med 1,7 %. Der er ingen områder i verden, der i denne periode har haft en gennemsnitlig negativ vækst. Det område, der i perioden 1820 - 1998 har haft den laveste vækst, er Afrika med 0,7 %. Det er kun halvt så stort som Europa, men set over en periode på mere end 150 år kan forskellen forklare den enorme økonomiske forskel, der i dag er mellem Afrika og Europa.³⁴

³³ Jeffrey Sachs, . The End of Poverty. How We Can Make It Happen In Our Lifetime. London: Penguin Books, 2005.

³⁴ Sachs, 2005, s. 29.

Den gode nyhed er altså, at det kan lade sig gøre at bekæmpe fattigdommen i verden, for vi har selv gjort det i Europa. Det afgørende skridt er at komme op på den økonomiske udviklingsstiges første trin. Det er der fortsat mange lande i især Afrika syd for Sahara, som ikke har været i stand til. Det skal de hjælpes til, men herefter skal de klare sig selv på vilkår, der ligner dem, som andre lande konkurrerer på i den globale økonomi.

Udfordringer i kampen mod fattigdom

Jeg skal ikke her gå yderligere ind på Sachs' analyser og konklusioner, men blot henvide til, at strategien bag UN Millennium Project er økonomisk vækst i de fattigste lande. Det giver en mere optimistisk tone i synet på den internationale økonomiske udvikling end den, Bonk repræsenterer. Man er nødt til at anlægge et længere historisk perspektiv, end han gør, hvis man skal have fat i de gode muligheder, der er, når det gælder kampen mod fattigdommen. Samtidig er det ikke et spørgsmål, om man skal anvende amerikanske penge i Syd, men om man anvender dem rigtigt, så de fremmer mulighederne for, at landene selv kan komme i gang med deres egen udvikling. Hertil hører også arbejdet med at skaffe udviklingslandene veluddannet arbejdskraft, som bliver hjemme i stedet for at blive lokket til den rige verden, der mangler højtuddannet arbejdskraft og kan betale gode lønninger.

En anden vigtig opgave er at støtte de politikere og organisationer, der har indset, at der skal ændres ved de internationale handelsaftaler, så udviklingslandene får en ordentlig pris for deres varer, og at de får udbygget kapaciteten til at forarbejde råvarerne selv. Ikke mindst Kina og Indien er eksempler på lande, der har haft magt til at ændre betingelserne for deres internationale handel, så de i dag fremstår som nye asiatiske tigerøkonomier, selvom der fortsat er store interne uligheder mht. fordelingen af den økonomiske velfærd. Økonomisk vækst og gode arbejdsmuligheder vil også lette presset på de amerikanske og europæiske grænser, hvor tusindvis af unge mænd og kvinder venter på at komme over, så de kan arbejde og tjene penge til livets opretholdelse – ikke blot for sig selv, men også for deres familier i hjemlandene. I den forbindelse er det bemærkelsesværdigt, at der i dag sendes flere penge hjem til udviklingslandene fra flygtninge og indvandrere i industrilandene, end disse giver i økonomisk bistand. Det er således i vores egen interesse, at den globale handel lever op til sit navn, og at udviklings-

landene kan blive ligeværdige partnere på den globale markedsplads.

Holdningen til fattigdom

Det vil nok aldrig lykkes at udrydde fattigdommen totalt, selvom det selvfølgelig bør være målet, men verden er på vej og kan gøre arbejdet færdigt, hvis den politiske vilje er til stede hos alle parter. Men set ud fra et kirkeligt og teologisk perspektiv har erkendelsen af, at fattigdom kan og skal bekæmpes gennem politisk arbejde været en meget væsentlig landvinding, der har bidraget til at bringe kirkens missions- og udviklingsarbejde på omgangshøjde med sin samtid. Vi skal således ikke længere tilbage end til Venstres socialpolitiske ordfører i slutningen af 1800-tallet, Thomas Nielsen, der var af den kristelige socialpolitiske opfattelse, at "de fattige vil I altid have hos jer". Derfor mente han ikke, at det ville være muligt ad socialpolitisk vej at "jævne de skel, som Skaberens har sat mellem de enkelte mennesker...Herren er den, som gør fattig og rig, udtalte han fra Folketingets talerstol".³⁵

Thomas Nielsen forstod således menneskelig fattigdom som en uafvendelig guddommelig skæbne, der er et personligt ansvar og ikke et anliggende for hverken kirken eller staten. I Danmark var det nødvendigt at gøre op med en sådan holdning for at nå frem til etableringen af den danske velfærdsstat, der bygger på princippet om, at borgere i Danmark har ret til sociale ydelser i kraft af deres sygdom og uanset deres økonomiske muligheder. At dette princip, der ifl. professor Jørn Henrik Petersen er en oversættelse af den evangeliske forkyndelse om "nåden alene" til et socialt velfærdsprogram, fortsat gælder, viser, at det danske velfærdssamfund er vokset frem som et resultat af et med- og modspil fra evangelisk-luthersk kristendom.³⁶

Rettighedstænkningen

Rettighedstænkningen, som den altså kendes fra det danske velfærdssamfund, er udbredt i nutidens udviklingspolitiske og strategiske tænkning. Det er en tænkning, der især ønsker at respektere individet som en person med rettigheder, der skal anerkendes og beskyttes. Målestokken

³⁵ Henning Tjørnehøj, *Kirken og Velfærdsstaten*. Kronik. København: Kristeligt Dagblad, 11. maj 2006.

³⁶ Jørn Henrik Petersen, "Kan den danske velfærdsmodel videreføres?" I Jens Holger Schjørring og Jens Torkild Bak, *Velfærdsstat og kirke*. København: Anis, 2005, s. 13-34.

er selvfølgelig især respekt for de individuelle og sociale menneskerettigheder, der i dag indgår som grundlag for international folkeret og mange landes nationale lovgivning. Også på dette område har kirkernes missions- og udviklingsarbejde tilpasset sig den nye praksis og sprogbrug. I visse sammenhænge har det været let, fordi mange kirker efter 2. Verdenskrig bidrog til formuleringen af Menneskerettighedskonventionen i 1948 og dens betoning af retten til religionsfrihed. Heri er indeholdt retten til at skifte religion og at være fri for religion. Staten skal således sikre, at mennesker frit kan skifte religion eller leve uden religiøs overbevisning. Staten er med andre ord i religiøs henseende neutral. Det er ikke nødvendigvis det samme som, at samfundet er religiøst neutralt, fordi det i et liberalt demokratisk samfund er vigtigt at skelne mellem flere aktører: individ, stat, marked og civilsamfund. I det totalitære samfund skelnes der netop ikke mellem disse fire samfundsaktører.

Hermed er jeg ved en lidt længere omvej kommet til min sidste overvejelse i forhold til Bonks artikel. Jeg mener, at der mangler en nutidssvarende samtidsanalyse hos ham, og den, der er, kommer ikke tydeligt frem, så man kan forholde sig til, om den er tidssvarende eller ej. En nutidig overvejelse om mission og penge er nødvendig og højst aktuell, men den bør sættes ind i en bredere kontekst, hvis den skal give mening. Overvejelser om rettighedstænkning, global økonomi, mission og velfærdsstat og respekt for individet hører med, hvis overvejelserne skal have tyngde og bredde. Ikke mindst det sidste er vigtigt, så missionsteologien kan blive inspireret af og selv inspirere den udviklingsstrategiske tænkning og det tværfaglige samarbejde, der i disse år opstår som følge af, at religionens rolle i det *offentlige* rum igen er blevet aktuell – både ude og hjemme.

Peter Lodberg, f. 1958, er PhD og lektor i økumenisk teologi ved Aarhus Universitet. I perioden 1992 – 94 var han projektsekretær ved Folkekirkens Nødhjælp, som han 2000 – 2002 var generalsekretær for. Er formand for Danske Kirkers Råd. Har skrevet en række bøger om udviklingen inden for den økumeniske bevægelse, som han som medlem af Kirkernes Verdensråds centralkomite har været en del af.

Den globale begærskultur og Guds mildhed

Af Anders Laugesen

Begærskulturen er ikke kun et vestligt fænomen, men findes i dag overalt på kloden. Derfor giver det ikke mening at dæmonisere Vesten og blot placere den tredje verden i en offerrolle. Med den voksende ulighed mellem vesten og den tredje verden må vi forvente større spændinger også mellem kirkerne. I den situation vil der være brug for missionærer udsendt begge veje, der kan fungere som brobyggere.

Deres øjne var ikke venlige. De unge kenyanske mænd skulede mod os og vores dyre udstyr. Et filter havde lagt sig mellem dem og os. Under overfladen sydede harmen og den let antændelige aggression. De var midt i 20'erne, arbejdsløse og uden udsigt til et liv som det vestlige overflodsliv, de hver aften kunne se på satellit-tv. Vi var velbjergede, magtmænd fulde af gode intentioner om at lave TV om uretfærdighed. Men i bund og grund med vores på det tørre. Og med en indtægt, der blandt andet kom af vores billeder af deres nød. De følte sig udnyttet. Vi ønskede at tjene en god sag.

Den globale begærskultur

Hvis man i de seneste 25 år jævnligt har rejst i den 3. verden, tror jeg, at de fleste har oplevelsen af et uhørt stort skred i livsbetingelserne blandt de fattigste. Ganske vist er der mange steder sket fremskridt med hensyn til ernæring og skolegang. Udviklingsprojekter har bestemt sat deres spor. Men der er stadig umådelig stor fattigdom, og de fleste af verdens fattige er i dag bevidste om alt det, de ikke har. Kommunikations-revolutionen gør, at der i dag er en bevidsthed omkring den globale ulighed, og den har tændt stærke følelser blandt mange, specielt yngre.

For nogle få år siden arbejdede jeg i et par uger med kirkelige unge fra hele verden, hvor vi blandt andet talte om globalisering og kulturelle værdier. På et tidspunkt udbrød en ung mand fra Salomon-øerne lettere irriteret: "Vi gider altså ikke rende rundt i bastskørter. Vi vil også gå i jeans." Alle de kirkelige unge ønskede et liv, der materielt lignede vores i Vesten.

Den globale begærskultur er ikke længere et vestligt fænomen. Den har ramt alle. Også kristne i den tredje verden. Biskoppen, der har fået eget hus og bil. Evangelisten med sin knallert, organisationsfolkene med fast indtægt. Når Bonk ensidigt går efter Vesten og dens forhold til penge, så overser han, at globaliseringen har overhalet os alle indenom. Vi er alle menneskeligt fanget i forbrugssynden. Ikke alle har samme mulighed for at udleve synden, men begæret efter eget konsum er i dag globalt, og der er ingen grund til at tro, at forbrugssynden ville blive administreret anderledes af kristne fra den tredje verden, hvis den globale rigdom blev omfordelt.

Derfor har vi en verden, som skaber større og større uretfærdighed. Derfor har vi vestlige superkapitalister og korrupte ledere i den verden. Derfor giver rige kristne for lidt til deres fattige brødre og søstre. Derfor er der alt for ofte rod i regnskaberne blandt den tredje verdens kirker. Derfor er verden ikke, som Gud havde tænkt den.

Dæmonisering af vesten

For nylig havde jeg en interessant samtale med en ung idealistisk græsrodsarbejder fra Indien. Hun virkede smittende entusiastisk omkring sit arbejde, men i sin analyse af fattigdommens årsag var hun ensidigt fokuseret på, at alle Indiens problemer kom fra Vesten. Midt i arbejdet med de store problemer i Bombays slum havde hun forståeligt nok ikke overskud til at nuancere sit syn på elendighedens ophav. Forenklede formler var hendes svar på meget komplekse problemstillinger og en forståelig måde at rumme følelsen af harme på.

Drevet af en oprigtig indignation blev det til en dæmonisering af Vesten og Vestens værdier. Ikke en kritik af egen ulighedskultur og ringe evne til at bruge demokratiet til at skabe sociale forandringer. Alt ondt kom fra Vesten. Basta.

Offerrollen

Samme ensidige kritik har jeg jævnligt oplevet i de seneste 8-10 år blandt yngre ofte veluddannede kristne fra den tredje verden. Alle problemer kommer udefra. Og der er en næsten ynkelig fastholden af egen offerrolle. Vi er ofre. Vrede ofre. Vores livssituation skyldes udefra kommende uretfærdighed.

Offerrollen blokerer mentalt for selv at tage et eksistentielt ansvar og et opgør med det, man måske i ens egen sammenhæng har mulighed

for at ændre. Formentlig er den nye form for kritik blot begyndelsen til en langt mere massiv kritik af Vesten, som er i vente. Og i sit væsen har den meget til fælles med de drivkræfter, som har legitimeret jihad i forhold til Vesten. Ensidigheden i analysen uden forsøg på selv at tage et medansvar for situationen fører til fordømmelse og skaber afstand. Det er os og dem.

Bonks kritik for barsk

Bonk er barsk i sin kritik af den vestlige mission og dens forhold til penge. Og på mange punkter har han ret. Der er ofte meget store forskelle mellem missionærerne og de mennesker, de er iblandt, på grund af missionærernes langt bedre levevilkår. Hvis man som vesterlænding har en mulighed for at rejse hjem, så kommer man aldrig til at dele vilkår med de fattigste. Og de økonomiske omkostninger ved at drive mission igennem vestlige missionærer er store i forhold til, hvad man havde fået for samme beløb ved at ansætte lokale.

I princippet burde alle missionærer leve som dem, de er i blandt. Hvis vi skulle forholde os til bibelske absolutter. Men hverken missionærerne eller de, som de er udsendt til, har englenatur. Højest en portion god vilje. Meget få lever efter bibelske absolutter. Formentlig heller ikke Bonk. Han er sikkert som alle andre et faldent menneske. Et menneske, der siger et, men gør noget andet. Og hvis ikke, så hører han til blandt den meget lille kategori af verdens hellige. Men det tror jeg nu ikke, for det, der har karakteriseret de meget få hellige, jeg har mødt, er deres varme menneskelighed uden hårdhed og fordømmelse.

Bonk virker som et menneske, der har anlæg for fundamentalistisk blindhed. Og det er farligt, fordi det forhindrer, at man ser næsten. Bonks indignation gør ham blind for at anerkende de missionærer, som trods alt har ydet en betydelig personlig indsats ofte med mærkbare afsavn. Vise respekt for deres indsats, selv om den ikke har været perfekt.

Tid til revision af mission

Selv om tonen i Bonks analyse af den vestlige mission ikke afkræver nogen form for anerkendelse, så har han et vigtigt anliggende. For det er formentlig blevet tid til en omfattende revision af, hvad der menes med mission.

Fremkomsten af små, lokale, evangelikale og karismatiske menigheder betyder i disse år, at de etablerede kirker, som traditionelt har rod

i missionsbevægelsen, ikke længere har hovedansvaret for mission. Den lokale mission i de små menigheder er allerede omfattende. Og der sker blandt de nye menigheder teologiske tolkninger, som er meget fjernt fra traditionel europæisk teologi. F.eks. har herlighedsteologiske synspunkter en ikke ringe tiltrækning på mange kristne. Og til tider i så markante former, at der bliver meget langt mellem vores liberale teologi og den teologiske praksis i den tredje verden. Vi ser en selvstændiggørelse af kristendommen i den tredje verden, som bringer nye former for kirker frem.

Spørgsmålet er, hvordan det i fremtiden vil være muligt for de gamle kirkesamfund at støtte sådanne kirker, som teologisk er langt væk fra en europæisk arv. Kan det lade sig gøre at have økonomiske forbindelser til kirker og kristne, som man måske deler tro med, men absolut ikke har teologi tilfælles med.

Og her er teologer som Bonk med til at grave grøfter i stedet for visionært at se fremtidens muligheder. For hvis udgangspunktet er en offerbøddel oplevelse af forholdet mellem 3. verdens kirker og de vestlige missionselskaber, så går alt i menneskelig baglås. Vi i Vesten bliver trætte af klynkeriet og det manglende selvansvar. Og kritiske kristne i en tredje verden vil opleve misbrug af pengenes magt, fordi de vil blive fravalgt som samarbejdspartnere, fordi de ikke værdsætter forsøget på at hjælpe. Hvis yderligere den økonomiske kritik skærpes af en teologisk kritik af Vestens kirker, som tilfældet f.eks. har været omkring forståelsen af homoseksualitet, så vil polariseringen blive yderligere forstærket.

Gensidig forståelse og respekt

I stedet for at tage udgangspunkt i fundamentale modsætningsforhold bør man se på gensidigheden i enhver relation. Det er altafgørende for det fremtidige forhold mellem den vestlige mission og den tredje verdens kirker, at man forsøger at skabe en menneskelig gensidig forståelse og respekt. Og her er det min entydige oplevelse, at man meget ofte blandt de fattige kirker mangler forståelse for de vestlige partners bagland. Billedet af Vesten kommer gennem satellit-tv. Missionselskaber har forsømt at fortælle om deres kristne støtter i vesten og dermed skabe ægte menneskelige billeder også af os med pengene.

Kristen mission er relationel, og de vestlige missionselskaber har ikke opdaget den nye kommunikations mulighed for at lade andre end de udsendte missionærer fremstå som de kristne brødre og søstre i Vesten. I forhold til givnerne har missionselskaberne heller ikke arbejdet tilstræk-

keligt med det relationelle. Der er ikke et klart billede af en direkte sammenhæng mellem givernes bidrag og resultatet i det fremmede. Og her tænker jeg ikke blot på, at man kan se, at der er kommet en ged til en fattig kone på grund af en giroindbetaling. Jeg tænker også på, at man forfatter et selvansvar hos modtageren for at forvalte de midler, som er givet videre.

Missionærer som brobyggere

Vi må teologisk og ikke mindst menneskeligt arbejde med at komme i samtale med hinanden omkring uenighederne. For alt tyder på, at der i fremtiden vil komme meget skarpere markeringer fra tredjeverdens teologer. Presset bygges op, fordi uligheden bliver tydeligere. Og teologien formuleres i forhold til den livssituation, den udspringer fra. Derfor vil kritikken imod Vesten bliver mere markant fra en ny generation af unge teologer, der er vokset op med internettets lighed i forhold til informationsstrømmen og med frustrationen over den materielle ulighed.

Udfordringen vil formentlig komme fra en stadig større fundamentalisme blandt toneangivende teologer fra de karismatiske kirker. Samtidig vil postmodernismen trække mange vestlige teologer længere væk fra fundamentalismens markante formuleringer. Det betyder, at teologisk vil spændingerne ikke blive mindre. Derfor er den menneskelige og liturgiske dimension afgørende for, at samtale og mission opretholdes.

Uden brobyggere i form af missionærer udsendt begge veje vil forbindelsen mellem kirker fortone sig i organisatoriske abstraktioner for til sidst at blive uinteressant. Kristendom er menneskers møde med Gud igennem mødet med næsten. Og det kristne fællesskab er ikke en abstraktion. Hverken i det nære eller i det fjerne. Det bygger på konkrete møder.

Guds mildhed

En bevidst kommunikationsindsats for at skabe positive billeder af hinanden er afgørende. Hvis vestlige kristne bliver identificeret med den rå arrogance, som vestlig kultur ofte fører sig frem med, så vil reelt fællesskab være vanskeligt. Uden en eksplicit opmærksomhed blandt kirkerne i den tredje verden på faren for dæmonisering af vesterlændinge vil fjendtligheden i de kommende årtier let kunne bevæge sig fra de unge frustrerede kenyanske mænd til langt bredere befolkningsgrupper i Afrika og Asien.

Kristne i Vesten har et medansvar for, at den rige verden fortsat

hjælper verdens fattige og skaber en bedre verden for alle. Men de kristne i den tredje verden har også et ansvar for, at frustrationen ikke bider sig fast som blind vrede.

En grundbetingelse i livet er ufuldkommenheden. Men det betyder ikke, at vi skal lade tingene stå til. Bonks kritik skal tages alvorlig, men Guds mildhed over for vores menneskelige ufuldkommenhed bør smitte af på egenkritikken – og på Bonks analyse. For det er med den mildhed, at kærligheden lever. Den kan ikke vokse frem af forargelsen eller skamfuldheden. Den kommer af at se tingene, som de er i deres bøvlede kompleksitet – og så have frimodighed til at skabe forandringer for at gøre det lidt bedre i fremtiden.

Anders Laugesen, f. 1960, er cand. phil. i religion og kristendomskundskab og har foretaget teologiske studier, der giver adgang til at søge præsteembede. Han er programmedarbejder ved Danmarks Radio, og har gennem de sidste 25 år rejst over hele verden og bl.a. lavet flere prisbelønnede film.

En rik misjonær blant fattige afrikanere

- noen erfaringsbaserte refleksjoner fra en Afrika-misjonær

Af Ingvald Andersen Frøyen

Ud fra sine erfaringer som missionær i Mali redegjør forfatteren for den utfordring det er at skulle forholde sig til fattigdommen 24 i døgnet. Belært af sine afrikanske kolleger konkluderer han, at opgaven ikke er at gøre krampagtige men umulige forsøg på at leve som afrikanerne. Problemet er ikke primært, at missionærer er rige, men om de bruger deres rigdom til gavn for dem, de lever og arbejder blandt.

Etter oppfordring fra min gode danske venn Mogens Mogensen, har jeg sagt ja til å komme med noen tanker rundt temaet "Misjon og penger". Bakgrunnen min for å mene noe om dette er tredelt:

1. Jeg er født og oppvokst på Madagaskar som sønn av misjonærer og tilbrakte til sammen 11 år der i min oppvekst.
2. Jeg er misjonsprest (teolog) utdannet fra Misjonshøyskolen i Stavanger, der disse spørsmålene jevnlig ble drøftet i tverrfaglige sammenhenger, både i forhold til den praktiske misjonærtjenesten, men også i møte med det Bibelske tekst-materialet.
3. Jeg har vært misjonær i Mali i Vest-Afrika i 7 ¹/₂ år, og måtte der forholde meg til den konstante utfordringen fra fattigdommen. Ikke bare som et teoretisk eller politisk problem, men som en relasjonsutfordring i møte med naboer og menighetslemmer.

Da jeg vendte tilbake til Norge etter avsluttet misjonærtjeneste begynte jeg som prest i en helt alminnelig norsk menighet. Her må jeg daglig forholde meg til det enorme dilemma som ligger i den store kløften som er mellom rike og fattige i vår verden, - men den store forskjellen er at her i Norge blir jeg slettes ikke sett på som en av "de rike". Jeg setter meg ned i en stol i menighetssalen og tenker; denne stolen koster like mye som vi brukte på å bygge et enkelt kirkebygg i Mali.

Eller jeg sitter i min egen lille stue med fyr på peisen, og tenker

hvor utrolig få daglige bekymringer jeg har for meg selv og min lille familie her i Norge . Og jeg vet at ingen av mine naboer vil ringe på døren for å be meg om penger til mat eller medisiner, fordi de alle stort sett klarer seg bra.

I Mali var dagen full av møter med mennesker som hadde helt akutte eksistensielle behov, og ofte var jeg sett på som en del av løsningen.

Når jeg derfor setter meg ned for å skrive noen tanker om dette er det som å reaktivere tanker, følelser som er vanskelige og vonde. Det er å åpne dører til rom jeg helst holder lukket til daglig.

Ofte spør folk her i Norge meg; hva var vanskeligst i Mali; den enorme varmen eller møtet med Islam. "Ingen av delene!", - svarer jeg, "det absolutt vanskeligste var å måtte forholde seg til fattigdommen 24 timer i døgnet!"

"Rikdom er som hårene i nesen.

Dersom du trekker dem ut kommer tårene."

(Fulaniordtak fra Mali)

Alle mennesker i alle kulturer har et forhold til materielle verdier. Dersom vi sier at vi ikke er bundet av våre materielle eiendeler snakker vi enten ikke sant, eller så lyver vi slik at vi selv tror det.

Nomadefulaniene i Mali er ikke blant verdens rikeste, men selv de har altså et ordtak som bekrefter rikdommens makt over oss: Dersom noen tar rikdommen og eiendelene dine fra deg, så kan du late som du ikke bryr deg, men din sorg og ditt sinne kan du likevel ikke skjule. Det er som med nesehårene, de er nærmest "koblet til" tårekanalene og vil utløse tårer om de nappes ut enten du vil eller ei.

Med dette vil jeg innledningsvis si, at rikdommen er en enorm utfordring for oss. Den binder oss og hemmer oss. Ikke bare i misjonsarbeidet, men også i vårt hjemlige menighets- og organisasjonsarbeid. Ingen av oss liker å gi slipp på goder eller privilegier.

Misjonærer er i så måte relativt alminnelige mennesker med vanlige behov. Og behovene de har er formet av det landet de kommer fra og dette landets levestandard. En norsk misjonær som kommer til Mali vil derfor fra første dag konstatere at her er mange "selvsagte og nødvendige samfunnsgoder" ikke bare fraværende, men ukjente og uoppnåelige.

Dårlig utbygd helsevesen, dårlig infrastruktur, ustabil energiforsyning, lite vareutvalg, et presset skolevesen og få eller ingen "fritidstilbud". Det er først når alle disse "selvsagte" godene blir tatt fra oss at vi vet hvordan vi vil reagere.

En teoretisk debatt på Misjonshøyskolen omkring en "enkel livsstil" vil fortone seg svært annerledes fra en samtale omkring temaet med misjonærer "på feltet" som sliter med klimatilpasning og har febersyke små barn. Der kontekstualiseringsidealet kræsjer med foreldreansvaret taper det første. Vestlige misjonærer, som andre foreldre, er opptatte av sin egen og familiens velferd, og med våre vestlige krav til sikkerhet kan forskjellene mellom "oss" og "dem" bli skrikende når vi skal skape en trygg tilværelse for oss og våre i et nytt land.

**"Selv om du kaster en tømmerstokk i Niger-elven,
så vil den aldri bli til en krokodille."
(Fulani ordtak fra Mali)**

Guds Sønn, Jesus Kristus, ble et menneske 100%. Han ble en jøde, en snekkersønn og en omvandrende rabbiner med disipler. I språk, kultur, religion og levestandard gled han helt inn i den konteksten han var sendt til. Da folk hørte ham tale og så ham gjøre under spurte de; "Er ikke dette snekkerens sønn? Kommer ikke han fra Nasaret?"

Jesus er et forbilde på det som i moderne misjonstenkning omtales som "kontekstualisering". Å forsøke å leve, arbeide og forkynne kontekstuellet kan være både utfordrende og berikende, men det kan også være svært frustrerende og slitsomt. Og jo større de kulturelle og materielle forskjellene er mellom våre to kulturer, jo større blir utfordringen og spenningen.

En nasjonal kollega av meg i Mali så med undring på hvordan vi norske misjonærene forsøkte å leve enkelt. Hvordan vi svette oss gjennom natten, fordi vi ikke ville bruke air-condition. Hvordan vi slet oss ut, fordi vi aldri trakk oss tilbake for å hvile ut. Det var da jeg første gang hørte dette ordtaket brukt; om at en stokk ikke blir til en krokodille.

Min nasjonale venn ville ikke gjøre narr av meg eller ta motet fra meg, men han ville si: uansett hvor godt du lærer fulani, uansett hvor integrert du blir i vår kultur, så vil du alltid være en hvit nordmann. Tømmerstokken i Niger mørkner og kan til forveksling ligne en krokodille, men den er og blir en tømmerstokk. Han fortsatte med å si: "Jeg skjønner

at dere vil det vel, men vi er forskjellige. Jeg er født her. Jeg tåler vannet fra brønnen, mens du blir syk av det. Våre mager vil aldri bli like. Jeg er født her, du er gjest." Og i fortsettelsen sa han: Dere må ha fokus på det som er oppgaven deres: Å forkynne evangeliet i ord og handling. Ikke bruk alle kreftene på å prøve å bli som oss, eller på å klare dere uten air-condition.

Dette betyr ikke at livsstil og pengeforvaltning er uviktig, slettes ikke, men misjonæren må foreta en avveining mellom ønsket om en kontekstuell livsstil og de ytre forhold han og familien må ha for å kunne fungere. Misjonens og misjonærenes fokus på å leve enkelt, kan faktisk bli litt krampaktig, og da vil man like fort fremstå som "skinnhellige" i lokalmiljøet, for uansett hvor enkelt vi lever så vil vi fortsatt være rike og privilegerte.

"Hvis du velger å se på det huset misjonen stiller til din disposisjon som et problem, fordi det er så fint, så vil du bruke enormt med krefter på den smerten det er å være rikere enn folkene rundt deg. Hvis du i stedet velger å ha fokus på de menneskene du er sendt til, så kan det fine huset ditt bli til velsignelse for flere enn deg selv og din familie." (Råd fra min Far før jeg reiste ut som misjonær første gang)

Vi havnet i et stort og fint hus da vi kom som nye misjonærer til Mali. Altfor stort og altfor prangende, men det ble hjemmet vårt i godt og vel 3 år. Og vi valgte å følge min fars råd. La folkene i gata og nabolaget få merke at menneskene som bor "i det store fine huset" er gjestfrie og gode mennesker. La dem få oppleve at vi er naboer som bryr seg. La dem oppleve at porten er åpen. La dem få nyte godt av at vi har rent vann og elektrisitet. La dem få møte oss, ikke på grunn av, men på tross av det store huset.

Etter hvert skjønte jeg at; det går an å bo i et hus som er litt for stort og likevel være en god misjonær, og at det går an å bo i et nøkternt hus og likevel fungere dårlig som misjonær. Jeg vet om misjonærer som bor så enkelt og nøkternt at de "nesten" kunne vært afrikanere. Problemet er bare at disse som oftest bruker så mye energi på å leve enkelt at de har lite krefter igjen til å gjøre den jobben de egentlig var kommet for.

Nå vil kanskje noen si, at dette høres ut som en bortforklaring av velstandsproblemet, men det er det ikke ment å være. Da vi kom ut til vår andre periode flyttet vi inn i et mer lokalt tilpasset hus og i et annet nabo-

lag, - men jeg tror ikke standarden på huset vårt var avgjørende for våre nasjonale medarbeidere. Det var viktigst for oss selv og vår egen samvit-tighet.

Som en nasjonal venn sa til meg: "Det er ikke et problem for oss at du har bil, - men det blir et problem hvis du aldri lar noen få sitte på eller nyte godt av at du har den." Og her tror jeg vi er ved kjernen i problemet for oss vestlige misjonærer, det være seg fra Europa eller nord Amerika. Vi har en sterk følelse av "mitt og ditt". Vi har et behov for å skille "arbeid og fritid, menighet og familie".

Jeg tror ikke noen av mine naboer opplevde det problematisk at jeg hadde bil, men de kunne oppleve det problematisk at jeg ikke alltid var villig til å la dem få nyte godt av det. Folk i menigheten forventet at de som kristne skulle kunne be meg om tjenester, fordi jeg var i posisjon til å kunne hjelpe. Denne tankegangen var ikke jeg alltid like villig til å gå inn på, og da ble det nok både vonde følelser og konflikter knyttet til, ikke først og fremst mine eiendeler, men mine holdninger.

Viljen til å dele med andre. (Eller en manglende vilje?)

Viljen til å slippe andre inn på meg og mitt. (Eller manglende vilje til fellesskap?)

Gjensidig avhengighet

Når mine naboer opplevde at bilen min også kunne bli nyttig for dem i forbindelse med fødsler og kriser, så ble bilen min en trygghetsfaktor også for dem. Når jeg ikke ville eller kunne kjøre, så ble de kanskje sure på meg fordi jeg var vanskelig og gjerrig.

Vestlige regler i en afrikansk kontekst:

Jeg husker svært godt en gang jeg hadde både generalsekretæren og misjonssekretæren i vår misjon med som passasjerer i min Toyota pick-up. Vi var på vei ut til en nomadeleir og fulgte en liten sti. Plutselig passerte vi en gruppe på fire fem fulani kvinner med sine kalebasser på hodet. De var til fots og på vei tilbake til leiren etter å ha solgt melk inne i byen 12 kilometer unna. Jeg forklarte mine passasjerer hvem disse kvinnene var og at de tilhørte den leiren vi nå var på vei til.

- "Skal du ikke stoppe og la dem sitte på?" Spurte misjonssekretæren.
- "Det har jeg ikke lov til!", - svarte jeg.

- "Har du ikke lov? Av hvem da?" svarte han forundret.
- "Av dere! I misjonens bilreglement står det at vi ikke har lov til å ta opp tilfeldige passasjerer og i alle fall ikke ha folk bakpå lastepplanet."

Jeg stoppet likevel opp og tok kvinnene med, men jeg var glad for at mine to "sjefer" fikk føle på kroppen hvor vanskelig det er å følge et vestlig reglement og samtidig være høflig og troverdig i en afrikansk kontekst.

Jeg tror ikke noen av kvinnene som slapp å gå de siste fem kilometerne forbannet min bil, men hadde jeg bare kjørt forbi ville de nok forbannet både meg og bilen.

Fulaniene i Mali sa ofte; "Aduna fuu sababu!" – alt som skjer i verden skjer "på grunn av noen eller noe". I dette uttrykket lå ikke bare skjebnetroen, men like mye troen på relasjonenes betydning. "Hvis jeg kjenner deg, så kan jeg hjelpe deg en gang og du hjelpe meg." Her møter vi den afrikanske oppfatningen av ordet "avhengighet" som et positivt ladet ord. Vi er avhengige av hverandre. Problemet for misjonæren er imidlertid dette, at avhengigheten ofte bare går én vei: den nasjonale blir avhengig av misjonæren, mens misjonæren på ingen måte føler seg avhengig av den andre.

Men vil en rik hvit misjonær og en fattig afrikaner noen gang kunne bli gjensidig avhengige av hverandre?

Faren ved stereotypene omkring "den fattige".

Her er en liten eksempelfortellingen: En lutfattig mann kom over lengre tid på besøk og ba om hjelp. Jeg oppfattet ham mer og mer som en "plagsom tigger". En dag mens jeg holdt på å lesse av en stor tilhenger med tørket gress til sauene mine kom han løpende til og ville hjelpe. Da hele lasset var vel i hus smilte han tilfreds, og jeg tenkte; endelig kan jeg gi han betaling for et skikkelig stykke arbeid. Men da jeg tok frem pengene og ville betale ham forsvant smilet og han ble trist; "Jeg vil ikke ha penger. Endelig kunne jeg gi deg noe tilbake for alt det du har gjort for meg, - det var derfor jeg ble så glad da jeg så at det var noe jeg kunne gjøre for deg!"

Denne lille fortellingen sier noe viktig om at det ikke bare handler om penger, men om verdighet og evnen til å se hverandre og gi hverandre mulighet til å bidra på vår egen måte. Som fulaniene sier det : "Haren og dens støv, elefanten og dens støv", - hvilket betyr: enhver bidrar etter egen evne og sammen kan vi gjøre noe stort.

"Lemmer på samme legeme, - ikke like men like nødvendige!"

Jeg tenker også på en annen "god venn" i Mali. Jeg ble kjent med ham som en plagsom griot (sanger), og mange misjonærkollegaer sukket oppgitte når de så ham hjemme hos meg. Men etter hvert ble vi gode venner og gjensidig avhengige av hverandre. Jeg skjønnte at det han ønsket mest av alt var å kunne yte noe tilbake. At han kunne gi meg de tjenestene han var god på. Og denne grioten ble min egen budbærer og kontaktperson ut i landsbyer og leirer. Han kunne ta med beskjeder, skriftlig eller muntlig, og jeg kunne be ham ordne opp i enkle saker. Til slutt visste folk at han og jeg "hørte sammen". Økonomisk ble vi aldri jevnbyrdige, men som personer utfylte vi hverandre og lærte å respektere hverandres styrke og muligheter.

Om vi hadde satt opp et rent vestlig økonomisk regnestykke ville han klart gått seirende ut som den "som hadde fått mest". Men ut fra et afrikansk regnestykke ville vi kanskje kommet ut ganske likt, fordi han gjennom mange år hjalp meg til å komme på innsiden av en kultur der jeg var en fremmed.

The self-made man

Jeg har møtt noen amerikanske misjonærer som satte sin ære i å gjøre alt selv. Omtrent som de første settlerne slo seg ned på prærien og gjorde alt selv, slik slår de seg ned og ordner opp i alt på egenhånd også i Afrika. De tegner og bygger huset selv. De snekrer sine egne møbler. De skrur og reparerer på sin egen bil. De anlegger sin egen grønnsakhage med eget vanntårn, og lager sitt eget system på det aller meste. - Man kan ikke annet enn å bli imponert av hvor allsidige og dyktige de er. Det triste er at svært mange av disse jobber seg rett inn i isolasjon uten å se det selv.

Mange misjonærer praktiserer en nøysomhet som består i at de ikke skal betale for tjenester de selv kan utføre. Når dette da betyr at den lokale skredderen ikke får sy klær, at naboen som er snekker ikke får snekre møbler, at bilmekanikeren ikke får reparere bilen, - så oppfatter folk dette som gjerrighet. Det å gjøre seg uavhengig av folk er negativt, for i Afrika skal man tvert i mot gjøre seg avhengige av hverandre. Disse praktiske oppgavene er også naturlige møtepunkter der misjonæren kan lære språk og kultur. Det er ikke sikkert at det alltid blir "billigst" på denne måten, men det er slik man kan arbeide seg inn i lokalsamfunnet og bli en som de andre kan regne med og en som blir regnet med.

Dyre og billige misjonærer

Jeg og min kone var selv det vi må kalle dyre misjonærer, ettersom vi er norske og hadde med oss barn som skulle ha norsk skolegang. Da vi reiste hjem etter to perioder ble vi erstattet av en afrikansk misjonærfamilie, som selvsagt var mye billigere enn oss i drift. Det opplevdes både riktig og tilfredsstillende.

Samtidig må jeg si at det bekymrer meg dersom det markedsøkonomiske språk skal bli det eneste gyldige når morgendagens misjonsstrategi skal utmeisles. Kallet til misjon møter enhver kristen som leser sin Bibel, uavhengig av sosial status og etnisk tilhørighet. Gud kaller alle troende og alle kirker til å være vitner. Således har det opp gjennom hele kirken historie vært mange misjonærer fra relativt sett velstående bakgrunn som har reist ut som misjonærer.

Nå er heldigvis bildet noe endret slik at misjonens bevegelse ikke lenger bare er fra nord til sør, men også og i større grad fra sør til sør og fra sør til nord. Det må ikke bli slik i våre nordiske kirker at vi helt og holdent "kjøper oss fri fra" misjonærtjenesten ved å lønne misjonærer fra andre "lavkostland" for å få mer ut av misjonspengene. Vi må klare å gjøre begge deler på én gang:

- A) Fortsatt sende ut våre egne misjonærer, ikke minst for å få de viktige impulsene tilbake til våre egne kirker og for å bygge de internasjonale nettverkene mellom kirkene, men også fordi vi av og til vil våge å gå til steder og folk andre ikke vil prioritere.
- B) Utvide samarbeidet med kirkene i sør om utsendelse av misjonærer fra sør til sør.

Relasjoner bygges kun når mennesker møtes, og derfor vil det også i fremtiden være viktig at vestlige misjonærer krysser grenser, også til materielt sett fattige land. Så blir utfordringen å ta med de impulser man får tilbake til våre egne kirker og la oss utfordre på: materialismen, individualismen og den privatiserte tro. Våre kirker trenger denne kontakten som et korrektiv og som en linje til fornyelse.

Misjon og penger – en nødvendighet og en utfordring!

Det er viktig at både misjonsselskapene, kirkene og den enkelte misjonær er seg bevisst at vår materielle status gjør noe med oss og med de men-

neskene vi er sendt til. Samtidig må det ikke bli slik at vi teoretiserer så mye rundt dette problemet at det hemmer oss i å være de menneskene vi er. Vi som vestlige kristne må våge å snakke ærlig om dette også med våre afrikanske kolleger. Selv om det er vanskelig, så er det bedre at vi har en åpen dialog om denne konstante utfordringen, enn at dette blir et "hysj ,hysj" tema på lukkede misjonær-konferanser.

Vis meg ditt ansikt!

Og så er det viktig at det kravet til enkel livsstil som vi ønsker misjonærene skal leve etter også forkynnes i våre hjemlige kirker og organisasjoner. For det er vel ikke slik at det Bibelske kall til å tjene andre og til å gi avkall på sitt eget kun skal appliseres på dem som lever tett innpå den svake og lidende? La denne viktige debatten smitte over på vår hjemlige arena og se hvilken vei den vil ta. Utfordr oss kristne her hjemme til å identifisere oss med de svakeste i vårt eget samfunn. La oss på den måten vise våre søsterkirker i sør at denne debatten ikke bare handler om å takle en ubehagelig følelse i møte med fattigdommen andre steder, men at det dreier seg om en grunnleggende kristen holdning. At slik lever vi som kristne, enten vi er "ute eller hjemme".

Ingvald Andersen Frøyen er født som missionærbarn på Madagascar i 1961. Uddannet missonspræst fra Missionshøjskolen i Stavanger. Ansatt i Det Norske Missonsselskab fra 1991 til 2002, hvor han bl.a. var missionær i Mali. Har siden maj 2002 arbejdet som undervisningspræst i Den Norske Kirke i Førde i Sogn og Fjordane med hovedfokus på trosoplæring for barn og unge.

Mission og penge - penge og mission

Overvejelser på baggrund af erfaringer fra Nigeria

Af Elisabeth Vingborg

Samarbejdet mellem Sudanmissionen og Kristi Lutherske Kirke i Nigeria rejser en række af de spørgsmål, som dukker op i alle partnerskabsrelationer mellem missionsselskaber i den rige vestlige verden og kirker i den fattige del af verden. Er det missionsselskabets eller samarbejdskirkens prioriteter, der skal afgøre, hvilke programmer og projekter, som skal støttes? Hvad er missionsselskabernes motiver til at indsamle penge til mission? Hvordan sikres en troværdig forvaltning af penge både i Danmark og i Afrika?

Da missionsselskaber blev grundlagt for 50, 100 eller 150 år, eller bare for ti år siden, skete det fordi nogle mennesker brændte for et kald, en ide, en vision, en opgave, som de ville gøre alt for at skaffe penge til at gennemføre. Visionerne blev fulgt op, og store kirkesamfund, blandt andet forskellige steder i Afrika, kan i dag ses som resultater af de visioner.

Mens missionsselskaber blev skabt til at skaffe støtte, og dermed også penge, til de visioner, pionererne havde, forekommer det mig, at missionsselskaberne i dag skaffer opgaver til de penge, de kan fremskaffe. Penge bestemmer, hvilke opgaver et missionsselskab tager op i den kirke, som er vokset ud af deres oprindelige vision. Det ser næsten ud, som om missionsselskaberne i dag eksisterer i kraft af de kirkesamfund, de har været med til at skabe. Hvis, for eksempel, Sudanmissionen holdt helt op med at virke i den lutherske kirke i Nigeria, ville en stor del af dens eksistensberettigelse forsvinde, med mindre andre store opgaver erstattede dette virkeområde.

Pionerernes mål var at nå længst mulig ud med evangeliet. Man er nået langt. Hvis vi skal holde fast i pionerernes vision, må det betyde, at evangeliet skal nå endnu længere ud. Er vi i dag, missionsselskaber og individuelle givere, parate til at hjælpe dem, der har fået evangeliet, så de får de bedst mulige betingelser for at bringe evangeliet videre? Er vi parate til at lade dem bestemme, hvordan de penge, vi yder til hjælp, skal bruges? Eller ønsker vi stadigvæk at være medbestemmende i et kirkesam-

fund langt borte, fordi vi mener, vi har mere forstand på forvaltningen derude, end de selv har?

Hvad er den *egentlige* begrundelse for at skaffe penge til mission i dag? Virker vi *for at støtte 'kirken derude'*, eller er de egentlige begrundelser at give os selv en god samvittighed og at holde os selv/missionselskabet i gang? Begge motiver kan, måske, have deres berettigelse, men lad os i det mindste gøre vore motiver klare for os selv.

Forudsætningen for beslutninger om, hvad et missionselskab fortsat skal gøre i eller for et kirkesamfund, som er dets samarbejdspartner, må være en dyb erkendelse af, *hvad dette kirkesamfund er i dag*.

Baggrunden for de følgende betragtninger er mit kendskab til kirker i Nigeria, specielt til den lutherske kirke (Lutheran Church of Christ in Nigeria, LCCN), samt til mit danske bagland.

Den lutherske kirke i Nigeria

Den lutherske kirke i Nigeria er et resultat af det arbejde, som Gud virkede gennem Sudanmissionen, stiftet i 1911. Evangeliet, som først blev forkyndt af hvide missionærer, blev snart båret videre af nigerianere, som kom til tro på Kristus. I dag, knap 100 år senere, tæller kirken over 1 million medlemmer. Kirken blev selvstændig i 1954 og fik dens første nigerianske præsidet (som kirken senere valgte at få bispeviet) i 1960. I 1971 overgav Sudanmissionen al ejendom til kirken.

Denne kirke er nu delt op i fem stifter. Den har en ærkebiskop og fem biskopper. Den har modne kristne ledere og mange modne lægfolk, som virker ud i samfundet og ind i kirken. Sammensætningen af kirkens lægfolk afspejler den økonomiske situation i landet: nogle få ejer meget, men de allerfleste har kun små midler.

De institutioner, nemlig børneskoler, gymnasier, lærerseminarium, hospital og klinikker, som Sudanmissionen gennem årene var med til at sætte i gang, blev næsten alle overtaget af regeringen eller lokale myndigheder i begyndelsen af 1970'erne. Kirken beholdt dog sine bibelskoler. Siden da har kirken taget initiativ til at oprette dens eget præsteseminarium og to gymnasier. Desuden har den omkring tolv bibelskoler, nogle under fælles ansvar, nogle under stifternes ansvar. I hvert stift er der en del børne- og ungdomsarbejde samt et meget aktivt kvindearbejde. Kirken driver desuden et vidtgående missionsarbejde.

Omkring 1970 var der ca. 90 udenlandske missionærer, der arbejdede i relation til kirken. I dag (juni 2006) har den fire danske fuldtids mis-

sionærer i sin tjeneste, hvoraf to, et ægtepar, arbejder på et tværkirkeligt præsteseminarium, som LCCN er i samarbejde med. I dag bruges der således ikke ret mange af missionselskabets penge på hvide missionærer i LCCN. Langt den største del af kirkens udgifter dækkes af kirkens egne medlemmer. Det drejer sig om udgifter til præstelønninger, bispelønninger, pensioner, bibelskoler, eget præsteseminarium, egne gymnasier, udsendelser af egne missionærer, løbende udgifter til administration samt store udgifter til kirkebyggeri.

Kirken får dog stadigvæk økonomisk støtte udefra, dels fra Danmark og dels fra USA, samt lidt fra Det Lutherske Verdensforbund. Det drejer sig væsentligst om penge til stipendiater, hjælp til en værkstedsskole, hjælp til udsendelse af kirkens egne missionærer (evangelister), et mindre bloktilskud, samt støtte til igangsættende arbejde i et af stifterne fra en tysk NGO. Fra tid til anden arbejdes der på at skaffe midler til specielle projekter fra Danida via Dansk Missionsråd. Således arbejdes der for tiden på at få støtte til et sundhedsprojekt.

Hvad er den lutherske kirkes egne prioriteringer?

Umiddelbart prioriterer kirken følgende opgaver: kirkevækst, kirkebygninger, kapacitetsopbygning gennem bedre skolemuligheder og evangelisation. Desuden vil kirken utroligt gerne forbedre dens medicinske arbejde. Kirkevækst og kirkebygninger klares fortræffeligt af kirkens egne folk.

Er donorer parate til at knytte til ved kirkens egne prioriteringer? Nogle af dens prioriteringer falder helt sammen med missionselskabets egne prioriteringer, for eksempel kapacitetsopbygning.

Tilknytningen kan ske dels gennem pengegaver, dels gennem missionærer. Stort set har kirken de folk, den skal bruge, (minus læger). Det kan endda være lidt problematisk for nogle kirkesamfund at få råd til at ansætte deres højst uddannede teologer, med PhD-er fra USA. Men en fremmed missionærs tilstedeværelse betyder to ting, som kirken fuldt ud erkender, den har brug for: økonomisk støtte (og andre gode faciliteter) og muligheder for inspirerende impulser udefra. En fremmed kan dog også være til ulejlighed for kirken i dag. Problemerne hænger dels sammen med missionærens parathed til at leve sig ind i kulturen og forsøge at forstå kirkens synspunkter og hans eller hendes villighed til at give af sig selv ind i sammenhængen, dels de krav, som en missionær stiller til boligforholdene (og som det er vigtigt at missionselskabet er med til at betale for).

Kirker i Afrika er altid de økonomisk fattige i forhold til deres donorer. Derfor tager de som regel imod tilbud fra donorer, også dér, hvor tilbudet om en missionær eller et projekt måske ikke lige er deres højeste prioritet. Ligeledes tager de imod økonomisk støtte, som der stilles betingelser for, selv om dette kan være ydmygende, da sådanne betingelser ofte er udtryk for donors mistillid.

Hvornår er det modtagerens ønsker, der skal imødekommes, og hvornår er det donorens ønsker, der skal tilgodeses?

For nogle få år siden på et tidspunkt, hvor donoren havde rigeligt med penge, ville man støtte kirken ved at give penge til træning af stewardship-sekretærer, seks i alt, en til hver af de fem stifter og en slags leder, der skulle virke ud fra hovedkvarteret. Det var jo en fin tanke. Kirken havde meget brug for, at folk kunne lære om og praktisere bedre 'stewardship', bedre forvaltning af kirkens midler. Der blev givet penge til kursus, til fem motorcykler og til en bil. En tidligere amerikansk missionær kom til Nigeria for at holde et 14 dages kursus.

En person bemærkede til mig: "Det kunne biskop N. vel have gjort; Han har haft et års studieophold i USA netop i stewardship". Et ophold, han selvfølgelig havde fået stipendium til. Spørgsmålet er, om donorerne udøvede en fornuftig forvaltning ved at spendere penge på en tilrejsende underviser i stedet for at bruge den lokale biskop? De nye stewardship-sekretærer kom i gang med deres respektive opgaver. Dog blev lederen forflyttet efter nogen tid. Dels syntes han ikke rigtig, han havde noget at lave. Dels skulle der jo skaffes en løn til ham. 2-3 år senere valgte et af stifterne at gøre stewardship-sekretæren til biskoppens sekretær, da denne skulle til videreuddannelse. Derved sparede stiftet en løn. Det var nok en *nødvendig forvaltning* af sparsomme penge til lønninger. Stewardship-projektet kom i stand, *fordi* der var penge fra donorerne til at sætte det i gang, men nu er det til dels løbet ud i sandet..

Også andre projekter blev sat i gang, fordi der var penge til rådighed, ikke nødvendigvis fordi kirken oprindeligt havde ønsket det (fx projekter omkring en landbrugsskole og ny værkstedsskole) Måske viderefører kirken sådanne projekter, måske er der ikke kræfter til det.

Ønsker donorerne at tilgodesamarbejdskirkernes interesser mere end deres egne?

For syv-otte år siden satte kirken noget i gang, som den ønskede, nemlig

et seks års skoleprogram, ledende frem til studentereksamen. Denne skole har nu 500 kostskoleelever. For ca. fem år siden tog kirken initiativ til et andet skoleforløb, nemlig et treårskursus for ældre elever, ligeledes ledende op til studentereksamen. Kirken så et enormt behov for at styrke kapacitetsopbygning blandt dens unge. En væsentlig del af økonomien må klares gennem elevernes skolepenge. Derfor er der 50 elever i hver klasse - hvilket begrænser de enkelte elevers kapacitetsopbygning - og derfor har skolen ikke råd til høje lærerlønninger, hvilket begrænser mulighederne for at få effektive lærere. Det skyldes enorme indsatser af enkeltpersoner, at disse skoler kan fungere rimelig godt trods ganske simple lokaliteter og faciliteter. Her er ledere med erfaringer og høje effektivitetsniveauer.

Her kunne missionselskabet knytte til og yde støtte til kirkens egne bestræbelser på kapacitetsopbygning uden særlige forberedelser, for projekterne er allerede i faste rammer og under kyndig ledelse. Missionselskabet er med til at styrke kirkens kapacitetsopbygning, f.eks. gennem stipendier til studerende på det fælles præsteseminarium og andre højere læreranstalter. Men det har ikke valgt at yde nogen væsentlig økonomisk støtte til disse nye skoleprojekter, som er centrale for kirkens kapacitetsopbygning. Der blev ikke gjort noget for at skabe interesse hos giverne for disse projekter. (Derimod blev der i samme periode skabt stor interesse for et gadebørnsprojekt uden for samarbejdskirkens regi.)

Der kan være en konflikt mellem vore ideer, som vi gerne vil videregive, og kirkens kapacitet Donor har, eller kan skaffe, de økonomiske midler til at føre en ide ud i livet. Er donorerne også villige til ikke blot at være igangsættere af et projekt i en begrænset åremål (tre- til femårs projekter sælger bedst i baglandet!), men også tage medansvar for den kapacitetsopbygning af kirkens egne folk, som er en forudsætning for, at projektet kan videreføres? Det kan kræve både tid, penge og udholdenhed fra givernes side. Hvis giverne/missionselskabet ikke er parate til at yde denne hjælp, kan projektet let blive en byrde for modtageren, som så også vil blive beskyldt for *ineffektivitet*. Men donor kan jo også vælge at støtte samarbejdskirken ved at knytte til ved allerede fungerende projekter, som kan styrkes og opmuntres med ekstra hjælp.

Ideer og projekter kan ikke *leve videre*, med mindre lokale kirkefolk, menige eller ledere tager dem til sig og føler ejerskab for dem. *God forberedelse*, gennem *solid kommunikation*, kan måske fremme dette.

Interesse for *modtageren* er afgørende for, hvad givere gerne vil give til. Et missionselskab vælger, hvad det vil skabe interesse for og har der-

for ansvaret for, hvad givere bliver optaget af. Selskabets publikationer afspejler dets interesser. Det forekommer mig, at publikationerne går mere på at skaffe penge end på at udbrede kendskab til samarbejdskirkernes egne interesser, deres liv og virke. Hvis rækkefølgen var omvendt, ville kærlighed til og interesse for samarbejdskirkernes egne prioriteringer langt lettere kunne skabes. "Kendskab gi'r venskab" hed et slogan for nogle år siden. Hvis kendskab til samarbejdskirkernes egne prioriteter blev udbredt meget mere i missionsselskabernes bagland, ville modtagerens ønsker i vid udstrækning også falde sammen med givernes ønsker.

Hvad er donors (missionsselskabets) motiver for at skaffe/give penge?

Bibelen er fuld af opmuntringer til at give til de fattige. De tidlige kristne hjalp dem, der havde behov, (ApG 11,28-30). De fleste kristne i samarbejdskirkerne er fattige sammenlignet med os i Danmark. Deres fattigdom alene ville være begrundelse nok for at give en kærlig brodergave ud af vores overflod. Men sådan fungerer missionsselskaber som regel ikke. Missionsselskabet vil bestemme, hvad samarbejdskirken skal bruge pengene til, og bruger begrundelsen, at man skal kunne forsvare over for giverne, hvad deres gaver bruges til. Vi har svært ved at give, uden at beregning er med i det. Giver vi (missionsselskabet og individuelle givere) for vores egen skyld, eller giver vi for modtagernes skyld?

Det synes, som om missionsselskaber oftere tænker på giverne end på modtagerne. Hvad vil folk give *til*? Man skaffer et projekt, som folk vil give til. Det skal helst være noget, der skaber medlidenhed hos folk. Det er i dag karakteristisk for næsten alle missionsselskaber, at de har gadebørnsprojekter og har billeder af søde børn på deres publikationer. Et dansk missionsselskab har i dag brug for at have mange penge i omløb, fordi administrationsomkostninger er meget høje (i forhold til modtagerlandene) på grund af vor høje levestandard. Et par ulandsprojekter er gode for selskabet; der skaffes midler til et projekt i Afrika, som samtidig hjælper til at holde selskabet kørende.

Rigtig forvaltning?

Ordet *troværdighed* bliver ofte brugt i missionssammenhænge i dag. Der skal være troværdighed omkring de betroede midler. Dette bruges som begrundelse for, at missionsselskabet vil 'følge pengene til dørs' og sikre, at kirken nu også virkelig bruger dem til det formål, de blev givet til. Det skorter på tilliden til kirkens forvaltning af pengene.

Hvordan bruger vi egentlig selv vore 'betroede midler'? Vi stjæler selvfølgelig ikke, for det har vi ikke behov for. Vi 'låner' ikke af kassen, når vi er syge, for vi kan gå til lægen uden omkostninger. Men hvordan mon vores forvaltning af betroede midler egentlig ser ud *fra allerhøjeste sted*? Danskerne har fået enorme materielle resurser betroet. Vi har en høj levestandard, som vi da gerne vil opretholde. Et missionsselskab kan ikke beholde deres ansatte, med mindre de gives en løn på lige fod med andre i samfundet. Dertil hører naturligvis kørselsgodtgørelse. Det er dyrt at holde et missionsselskab 'kørende', for bare én mødeaften, der skal holdes af en ansat 110 km fra dennes bopæl, vil koste 725 kr. i kørselsgodtgørelse. (Det er det samme som to måneders løn til en nigeriansk missionær). Vi accepterer dette som ret brug af betroede midler, for det er jo en del af vores levestandard.

Hvordan kan det være, at vi i Danmark (missionsselskab og givere) synes, vi har ret til at dømme over, hvordan fattige medkristne i Afrika bruger betroede midler? Skulle vi ikke hellere spørge: "Hvordan mon Gud ser på vor forvaltning af *alle de midler*, som han har betroet os?" Hvorfor er det egentlig, vi giver penge til mission? Vi vil hjælpe kirken, siger vi. Men vi vil gøre det på *vore* betingelser og sådan, som vi synes, det er godt for kirken. Vi handler, som om vi tror, vi kender deres behov og formåen bedre, end de selv gør. Vi ser ikke på de kristne i samarbejdskirkerne som ligeværdige medkristne, der også har Jesus til Herre og Helligånden til vejleder. Hvilket fantastisk overmod.

Derude, i en millionstor kirke, står ærkebispen, sammen med sine fem biskopper og flere hundrede andre ledere, og administrerer masser af kirkens egne penge. Men vi betror ikke dem at forvalte en gave til kirken. Vel er de ikke alle 'guldkristne'. Muligheden for berigelse får nogle til at fokusere mere på penge end på åndelige værdier. Men hvad med os selv? Man behøver ikke at opholde sig længe i dette samfund, før man bliver bekræftet i, at det materielle betyder langt mere end det åndelige også blandt os, der støtter missionsarbejdet. Vi forlanger, at afrikanske kristne skal handle uselvvisk, men er vi selv parate til at handle uselvvisk? Eller give uselvvisk? Mens vi gerne selvvisk vil beholde retten til at bestemme over gaven, vil vi ikke give kirkeledere derude retten til at bestemme over den.

Hvordan kan vi gøre det bedre?

Når vi som donorer er kritiske over for samarbejdskirker, fordi vi finder

dem ineffektive i deres formidling af pengegaver, bør vi se kritisk på os selv og spørge: Kan vi gøre tingene anderledes, så vi møder kirkens administrative formåen lige der, hvor den befinder sig? Kan vi gøre noget, så det bliver lettere for kirken at forvalte de pengegaver, vi yder den? Kan vi medvirke til, at kirkens administrative effektivitet forbedres? Kan vi være med i kirkens egen kapacitetsopbygning?

Hvis vi ser nærmere på ovennævnte eksempel med stewardship-sekretærerne, kan vi konstatere, at det lidt mislykkede forsøg skaber irritation både hos giverne og hos modtagerne. Hos modtagerne er der en fornemmelse af, at det jo er givernes projekt, og at disse har handlet lidt hen over hovedet på dem. Mens donor uden tvivl kan bevise, at en samtale med samarbejdspartneren har fundet sted, så har partneren ikke følt det som en *sam-tale*, hvor de blev lyttet til, eller hvor de fik nok at vide. Der kan være flere grunde til, at de ikke ligefrem sagde nej til tilbudet.

Først må man spørge: Fik missionselskabet og samarbejdskirken *kommunikeret ordentligt i tide* om behov, om forventninger, om muligheder, om ønsker, om ansvar, om kirkens finansielle bæredygtighed og administrative formåen over for projektet? Hvordan forvaltede donorerne opgaven? De havde egentlig muligheden for 'at gå ud fra det eksisterende', nemlig ved at lade den lokale biskop, allerede selv trænet i stewardship, være underviser. Han ville langt bedre end den fremmede, som ikke er kendt med kirkens område, have kunnet relatere programmet til egentlige behov. Hvis han havde ledet kurset, ville det i måske i højere grad kunne føles som kirkens eget program, som den havde medansvar for, og ikke kun som noget udefrakommende. Et skema blev lavet af donorerne baseret på pengegaver til bil og motorcykler. Fik man snakket igennem om det var relevant? Om de økonomiske muligheder fremover? Fik man snakket om, hvad kirken eventuelt kunne have haft af andre prioriteter?

Hvis donors ønsker er vigtigere end modtagerens, går man let fejl af hinanden. Modtageren vil gerne tilfredsstille donoren og modtage, hvad han føler, donor gerne vil give. Afrikanerens fine fornemmelse for, *hvad donoren ønsker*, og hans indbyggede høflighedskrav til sig selv over for donoren, kan spille ind i samtaler mellem donor og modtager. Modtageren kan også være bange for at fornærme donoren for ikke at risikere, at donoren smækker kassen i og afskærer fra andre muligheder i kontakten. Mange misforståelser, og dermed kimen til megen mistillid, begynder på kommunikationsniveauet. Afrikaneren 'pakker tingene godt ind', danskeren siger dem lige ud, og tror, den anden har gjort det samme. Meget

mistillid er opstået, fordi kommunikationen ikke har været god nok. Vi kan ikke lave folk i Afrika om. Vi kan kun forsøge at lave os selv om. Er missionselskaber i dag parate til at virke for at skabe bedre tillid mellem parterne ved at forsøge at forbedre kommunikationen? Det kræver et nært kendskab til og god tid sammen med kirkeledere i samarbejdskirkerne. Med forholdsvis billige og hurtige rejsemuligheder i dag burde der kunne arbejdes meget tættere sammen. Det kan ikke gøres med e-mails og et 14 dages besøg en gang om året.

Hvordan kan penge til mission være til størst hjælp i dag for en kirke i missionsområder?

Generelt har vi langt flere midler at kunne bruge på mission i dag, end vore forfædre havde for 100–150 år siden. Som kristne har vi altid til opgave at være med i missionsarbejde på grund af Jesu befaling. Kirken 'på missionsmarken' er den enhed på stedet, der bedst kan formidle evangeliet videre ud til omgivelserne. *Lad os derfor støtte de projekter, som kirken selv sætter i gang.*

Ethvert kirkesamfund har mange problemer. Det har den lutherske kirke i Nigeria også. Vi kan ikke løse deres problemer, men vi kan være med til at give *opmuntringer*. Vi kan vælge at *lytte til dem*, så der skabes bedst mulige chancer for, at hjælpen, vi yder, kan bruges mest effektivt. Vi kan måske være med til at give teknisk bistand eller rådgivende bistand, hvis kirkerne måtte ønske det. Vi kan på enkelte poster støtte missionærer, hvis kirkerne stadigvæk ønsker sådanne. Vi kan fortsat yde økonomisk hjælp til opgaver, som *kirken* prioriterer, og til projekter, som kirken selv sætter i gang og tror på. Lad os benytte os af, at der er *Kristus-troende folk på stedet*, som er parate til at virke for opbygningen af kirken og evangeliets udbredelse, folk, som har langt mere kendskab til opgaver og muligheder, end vi har. Vi kan stadigvæk dele vore tanker, visioner og erfaringer med kirkens folk. Måske tager de imod vore ideer, måske ikke. Måske tages de op en dag, når ideerne er blevet deres egne. Først da kan de bruges frugtbart.

Elisabeth Vingborg, f. 1935, er uddannet som folkeskolelærer, og har studeret mission i England og USA. Var udsendt af Sudanmissionen til Kristi Lutherske Kirke i Nigeria som missionær i perioden 1961 – 2001. Har bl.a. skrevet bogen "Nigerians Engaged in Mission Work today" (2001).

Syd-syd missionærer og missionens nye tyngdepunkt

Af Jørgen Nørgaard Pedersen

En missionærmodel, som kan tilgodese den berettigede kritik, som Bonk rejser af vestens måde at drive mission på, er Syd-Syd mission. Nogle af problemerne omkring mission og penge kan – efter forfatterens erfaringer med mission i Asien – afhjælpes ved, at de meget omkostningskrævende diakonale institutioner selvstændiggøres i forhold til de lokale kirker. Samtidig må gensidigheden styrkes ved, at kirkerne i Syd, som i dag repræsenterer flertallet af verdens kristne, også sender missionærer til kirkerne i Nord.

Det har været både spændende og udfordrende at læse hovedartiklen i dette nummer af Ny Mission. Generelt finder jeg analyserne i artiklen rigtige. Forfatteren har stort set sat fingeren rigtigt, når det drejer sig om at identificere mange af de elementer i vores vestlige missionspraksis, der er blevet en hindring for, at evangeliet på en troværdig måde kan proklameres og høres.

Det er jo et faktum, at forskellen mellem den rige og den fattige ikke er blevet mindre i det forløbne tiår, også når vi kategoriserer den rige som Vesten og den fattige som den tredje verden. Den forhøjede levestandard i Vesten har også forårsaget, at missionselskaberne, hvis de skulle forvente at kunne rekruttere tilstrækkelig mange velkvalificerede missionærer til opgaver i Asien og Afrika, har været nødt til at forbedre missionærers ansættelsesvilkår. Det resulterer naturligt nok i, at afstanden til modtagerne bliver større, det bliver en isolation, som "de privilegerede accepterer som deres ret." Og her er det vel på sin plads at spørge, hvad vi skal stille op med den rigdom, der fremmedgør og isolerer, eller hvordan vi skal undgå at bringe denne velstandsbagage med os, når vi sendes til jordens ende med evangeliet? Findes der modeller, hvor vi i et større omfang kan styrke tjenerrollen i stedet for rollen som magthavere og herskere?

Syd-syd mission

En af disse modeller kan være det vi kalder Syd-Syd mission. En asiatisk

kirkeleder udtrykte i 1960'erne: "Asien skal kristnes af asiater". Med den store kirkevækst, som kirkerne i Asien i disse år oplever, overtager de efterhånden mere og mere af det missionsansvar i den tredje verden, som vi har forvaltet i de forløbne 150 år. Kirkerne i Asien stormer frem med rekruttering og udsendelse af missionærer over landegrænser og gør det med væsentligt bedre effekt og langt billigere, end det ville være tilfældet med vestlige udsendinge.

I sin tid rekrutterede vi i Dansk Santalmission, i fællesskab med den lutherske kirke i Malaysia, en missionær til opgaver i Bangladesh. I samarbejde med Den lutherske kirke i Filippinerne udsendte vi en række missionærer til Cambodja og Nepal. Og sidst udsendte Arcotkirken i samarbejde med Danmission en missionær til tjeneste i Nepal. Disse udsendinge kommer ikke med vesterlændingens velstand, og de er i langt højere grad i stand til at integrere, inkarnere i den lokale kultur og tradition.

En af Bonks mange observationer er også, at dér, hvor evangeliet har fremgang, sker det gennem beskedne kanaler. Syd-Syd missionærers baggrund og levevis kommer tættere på det, han kalder beskedne kanaler end vesterlandske udsendinge, selvom Syd-Syd mission ikke kan erstatte den lokale kirkes egen iver for at dele evangeliet lokalt.

Det kan man også finde eksempler på fra de seneste år. Da de sidste missionærer forlod den lutherske kirke i Nordindien (NELC) i midten af 90'erne, oplevede man en vækst i medlemstal, der overgik alle tidligere år. Det var ikke, fordi missionærerne på nogen måde var forhadte, langtfra, men nu måtte kirken klare sig selv, og det viste sig, at evangeliet på en eller anden måde nu blev inkarneret bedre i den lokale kultur og tradition.

Det er så et faktum, at mange af de kirker i Asien, der har åndelig styrke og personel til at udsende Syd-Syd missionærer, ikke har tilstrækkeligt med økonomiske midler til at løse denne udfordring. I flere lande er den lokale valuta ikke engang konvertibel til anden valuta, hvorfor der er brug for økonomisk assistance, når missionærer skal sendes over geografiske grænser. Kirkerne kan normalt selv klare uddannelse og rekruttering lokalt, men har brug for hård valuta til missionæruddgifterne afholdt udenfor kirkens område. Her kan vores velstand tjene et godt formål.

Urbanisering

Bonks observation af, at lokale kirker og deres samarbejdspartnere fra Vesten er gået fejl af den største folkevandring i historien, nemlig landbe-

folkningens flytning ind til storbyerne, fortsætter med at være særdeles relevant. Det kræver vilje til nytænkning og mod at gå aktivt ind i denne nødvendige opgave.

Den lutherske Kirke i Nordindien (NELC) udfordrede i begyndelsen af 90'erne Dansk Santalmission til i partnerskab at tage konsekvensen af, at mange af kirkens medlemmer flyttede ind til storbyerne. De ønskede en tilstedeværelse i Calcutta og hjælp til at komme i gang med et storbyprojekt. Hvis vi havde placeret en vesterlandsk missionær i denne opgave, var projektet helt sikkert aldrig lykkedes. Vi rekrutterede en inder, Kamalesh Biswas, ganske vist dansk gift og bosiddende i Danmark, men han havde Calcutta kulturen inden for huden og vidste, hvad man burde og ikke burde gøre i et sådant forsøg. Kirken fik herefter et ansigt i storbyen gennem en række opgaver rettet mod slumbeboerne. Her lærte vi meget om, hvordan man skal kommunikere til mennesker i en millionby, og hvilke behov de umiddelbart står med.

Calcutta projektet er nu blevet til et integreret hjælpe- og evangeliseringsprogram under ledelse af De Forenede Lutherske kirker i Indien (UELCI).

Kristen tilstedeværelse

Jeg ønsker ikke at give udtryk for, at jeg fuldstændigt afviser udsendelse af missionærer fra Vesten til eksempelvis Asien. Vi skal stadigvæk dele erfaringer og økonomi med hinanden. Bonks observation af at uafhængighed, adskillelse og isolation skaber en kløft mellem rige og fattige kan jo ikke modsiges, men jeg mener ikke, som han så opfølgingsvis fremfører, at "det gør et broderligt venskab så akavet, at det faktisk er umuligt."

Vi kan ikke unddrage os ansvaret for at hjælpe de fattige og syge eller dem, der eksempelvis ikke har mulighed for uddannelse. Dette enorme behov for en social indsats overskrider langt det, som en lokal kirke vil kunne løse. Kirkernes fornemste opgave er evangelisering og oplæring og i øvrigt alt det, der styrker kirkens åndelige liv og vækst. I alt for mange tilfælde ser vi, at kirken får ansvar for de store institutioner, som missionsorganisationerne igennem årene har skabt og bemanded. Det bliver oftest en byrde, der kommer til at tage resurser fra kirkens åndelige ledelse.

Derfor bør man i langt højere grad arbejde for, at disse meget nødvendige sociale opgaver forbliver i en selvstændig struktur uden for kirken, det vil sige relateret til, men ikke administreret og ejet af kirken.

Mange lande i Asien har fortsat brug for eksperter/kristne medarbejdere/missionærer i udviklingssektoren til etablering af undervisning, sygdomsbekæmpelse, småindustri og vedvarende energi for at nævne nogle få.

Igennem placering af kristne i denne internationale diakonale opgave skaber vi en kristen tilstedeværelse, der har en dobbelt effekt. Den sociale opgave, der løses, kommer alle i samfundet til gode, også de kristne, og samtidig får disse vesterlandske udsendinge muligheder for, igennem deres arbejde, at vise den kristne næstekærlighed, og i øvrigt fortælle om deres tro. Det er min erfaring, at denne tilstedeværelse af bevidste kristne i et internationalt diakonalt arbejde er det allerstærkeste vidnesbyrd.

Både i Nepal, Mongoliet og Cambodja, er det udviklingsprægede arbejde etableret i selvstændige strukturer. Institutionerne er registrerede som selvstændige NGO'ere og relaterer til kirken igennem de mange lokale kristne, der arbejder i disse institutioner. Men der er også placeret missionærer fra missionsorganisationer i Vesten, som er ansvarlige over for den lokale NGO og ikke over for kirken. De bliver derfor en slags eksterne brødre og søstre. Erfaringen fra denne model er, at menigheder vokser frem i stort set alle projektområder, og at de lokale kristne inspireres af de mange udsendte missionærer, eksterne søstre og brødre, der tager del i kirkens gudstjenesteliv, uden at indtage lederstillinger her. Menighederne bliver til små celler, hvor den kristne tro gennemtænkes, udfoldes og leves som et ægte udtryk for lokal kultur og tradition.

Misforstået partnerskab

Bonks modeller for fremtidens missionsindsats tager udgangspunkt i, at vi fra Vesten fortsat og udelukkende skal være den sendende kirke, og kirken i Den tredje verden skal være modtagende. Det strider groft både mod den teologiske forståelse af partnerskab og mod den virkelighed, vi befinder os i netop nu.

Et troværdigt partnerskab er et forum, hvori vi hjælper hinanden, altså alle verdens kirker, til at blive både sendende og modtagende. Vi bærer, som den del af den globale kirke, der har de fleste økonomiske resurser, medansvar for, at vore partnere i den tredje verden bliver i stand til, som os, også at blive sendende både lokalt og grænseoverskridende.

Åndeligt fællesskab

Det er helt afgørende, først og fremmest for os selv, at der bliver skabt et

åndeligt fællesskab kirkerne imellem ude og hjemme. Et sådant åndeligt fællesskab er ikke afhængigt af, at vi udsender vore missionærer til dem, eller at vi økonomisk støtter deres interne budgetter, men at vi kreativt udvikler modeller for, hvordan vi kan være til inspiration for hinanden. Eksempler kan være udveksling af medarbejdere, unge/volontører, udveksling af studerende, ungdomsmedarbejdere, IT-medarbejdere og eksempelvis præster i kortere perioder. Listen er uendelig, hvis vi bare får den traditionelle model for udsendelse af vesterlandske missionærer bragt ned på et niveau, hvor den gavner kirkens liv og vækst, både derude og herhjemme.

Bonks konklusioner om, at kun en stringent bibelsk ekklesiologi om gensidig afhængighed kan sikre kirkens globale troværdighed, kan selvfølgelig ikke modsiges. Men for at nå til denne gensidige afhængighed skal kirkerne i den tredje verden være selvstændige. Selvstændig ledet, selvunderholdende, selvudbredende og have en ikke vestlig kopieret teologi. En kirkeleder fra Church of South India (CSI) udtrykte, at "selvstændighed er den eneste vej til selvrespekt. Kun hvis vi har selvrespekt, kan vi samarbejde på lige fod". Forudsætningen for at nå til denne gensidige afhængighed er altså, at begge parter er selvstændige. Derfor må vi fortsat bestræbe os på, at vore partnerkirker ikke bliver økonomisk afhængige af os for deres daglige liv og vækst, men finde modeller for, hvordan vi, også økonomisk, kan hjælpe dem til at blive mere aktive i mission, altså bl.a. Syd-Syd mission.

Kæden springer af

Når vi så når til Bonks konklusioner og hans modeller for Kirkens Mission fremover, springer kæden af. Her må jeg spørge, om denne sidste del af artiklen er skrevet for 30-50 år siden. Det ser ud til, at Bonk overhovedet ikke tager højde for, at kirkens situation i dag, både herhjemme og i den tredje verden, er totalt forandret.

Det virker, som om han ikke er klar over, at kristendommens tyngdepunkt, blandt andet på grund af vestlige missionærers indsats, er flyttet fra Vesten til den tredje verden. I dag er mere end 75 % af verdens kristne befolkning bosat i Syd og kun 25 % i det, vi kalder Vesten. Missionens tyngdepunkt er tilsvarende flyttet fra os til kirkerne i Syd. I dag er mere end 60 % af alle missionærer i Asien udsendt af asiatiske kirker.

Denne tyngdepunktsforskydning inddrager Bonk ikke i sine analyser til trods for, at det netop er den nye virkelighed, vi som vesterlandske

missionsorganisationer skal tage højde for, når vi sætter vore fremtidige dagsordener. Det betyder nemlig, at

1. det er kirkerne i Asien og Afrika, der nu har overtaget vores rolle, og at det er dem, der kommer til at skrive den kirkehistorie videre, som vi har lavet kapitler til i de forløbne 150 år. Vi er faktisk som missionselskaber allerede nu flyttet ud på tilskuerpladserne eller i bedste fald til reservebænken.
2. globaliseringen også har ændret vore hjemlige vilkår. Vi er selv blevet missionsområde og oven i købet også genstand for missionsaktiviteter fra andre religioner. I Danmark er kristendommen blevet en mindretalsreligion på Nørrebro, i Vollsmose og i Gellerup. Det har vi ikke prøvet i 1000 år. Derfor kaldes der i langt højere grad end tidligere på os i dag til at være kirke her.

Det er ud fra denne virkelighed at vi, som jeg ser det, skal skrive kirkens dagsorden. Den handler ikke om, at vi blindt skal fortsætte med udsendelse til den tredje verden af vestlige missionærer i traditionel forstand, som Bonk foreslår. Det bliver bare ny vin på gamle sække uden nytænkning eller tidstilpasning. En troværdig, gensidig afhængighed kræver, at vi finder nye kanaler for udveksling, hvor vi kan blive til inspiration for hinanden. Det kræver såvist "bod, omvendelse og forandring" for at bruge Bonks ord, og det er en af de endnu lidet trådte veje i missionens sammenhæng, som fortjener at blive prioriteret.

Jørgen Nørgaard Pedersen, f. 1940, var missionær i Aden og Bahrain udsendt af DMS i perioden 1961-73. 1973-82 var han først missionssekretær og derefter informationschef i DMS. 1982-2000 var han generalsekretær for Santalmissionen og spillede en central rolle for Santalmissionens sammenlægning med DMS i 2000. Fra 2000 til hans pensionering i 2002 var han først vicegeneralsekretær og dernæst konsulent i Danmission. Jørgen Nørgaard Pedersen har gennem årene beklædt en lang række tillidsposter inden for såvel dansk som international mission.

Mission med tomme hænder

- Nytestamentlige udfordringer til nutidens mission

Af Johannes Nissen

Allerede i nytestamentlig tid sker der ændringer fra en mission med tomme hænder til en mission, hvor penge på en eller anden måde kommer ind i billedet. I Jesu forkyndelse spiller de fattige en særlig rolle, ikke som objekter for mission, men snarere som subjekter for forkyndelsen. Rigdommens fare er, at vi sætter vor sjæl i pengene. Mission er at give slip på det, der binder os. I forholdet mellem giver og modtager må pengene være et udtryk for kærlighed og ikke et magtinstrument. Nadveren minder os om det rette forhold mellem at give og at modtage. Partnerskabet begynder med modtagelsen af Guds kærlighed i Kristus, og mission under korsets tegn er en ægte tjeneste uden beregning.

Indledning

Der er vanskeligheder ved at behandle temaet "mission og penge" i lyset af de bibelske tekster. Bibelen er nemlig ikke en praktisk økonomisk håndbog for vor moderne tid. Kun i en vis forstand er den en "etisk bog". Bibelen handler om Gud, Guds ord og menneskeheden. Der står ganske vist også meget om penge og økonomi i Bibelen, så hvis det kun drejede sig om at gennemgå alle de relevante steder, var opgaven for så vidt overskuelig, selv om den ville være stor.

Men problemet består i, hvordan vi på en meningsfuld måde kan forbinde de bibelske udsagn med vores virkelighed. Her – som så mange andre steder – står vi over for udfordringen: hvordan får vi en dialog mellem Bibelens tekster og nutidens erfaringer? Ved en sådan dialog må vi undgå, at vi blot udvælger de bibeltekster, som passer til vores forudfattede meninger. Opgaven må bestå i, at vi både lytter til teksterne og til nutidens spørgsmål og erfaringer. Kun på den måde er det muligt at lade sig udfordre, så Bibelen kan sige os noget nyt.

I temaet "mission og penge" er indeholdt en række andre temaer, bl.a. forholdet mellem rige og fattige kirker; indsamlingsetik; sammenhængen mellem mission, økonomi og forvaltning; missionærens personlige livsstil; den økonomiske globalisering og jubelårstanken samt missionens troværdighed. Det er umuligt at tage alt dette op i denne sam-

menhæng, men forskellige aspekter vil blive inddraget i det følgende.

En sidste indledende bemærkning angår forståelsen af begrebet "mission". Det er meningsfuldt at sondre mellem missionens indhold og dens former. Når det drejer sig om indholdet, vil jeg pege på en helhedsforståelse: Begrebet mission refererer både til forkyndelse og social handling.³⁷ Imidlertid kan dette indhold ikke adskilles fra formen. Som det fremgår af denne artikel, er der en klar sammenhæng mellem mål og metode.

Fra land til by – forskellige missionsformer

De nytestamentlige tekster afspejler den omstændighed, at beretninger om Jesus blev videregivet fra den ene generation til den anden, hvorfor de da også udtrykker den *missionserfaring*, som de første kristne har haft i deres specifikke kontekst og miljø. Det kan illustreres med en kort skitse over udviklingen af den såkaldte underholdsret.³⁸

Den fremherskende missionsform i *Palæstina før påske* har været vandremission. Jesus og hans nærmeste disciple drog omkring fra sted til sted som vandrekarismatikere, hvis livsform er blevet karakteriseret med ordene: uden hjem, uden familie, uden ejendom og uden våben. Et tydeligt billede af vandrekarismatikernes finder vi i udsendelsestalen, som findes i flere versioner (Matt 10,1-16; Mark 6,7-13; Luk 9,1-6 og Luk 10,1-12). Her tales både om missionens indhold (forkyndelse af Gudsriget og helbredelse af syge) og om sendebudenes udrustning. Desuden antydes det, at der var et mere omfattende livsfællesskab mellem disse omkringvandre disciple og de fastboende tilhængere (jf. Matt 10,11-13).³⁹

Disciplenes udrustning beskrives i Matt 10,9-10: "Skaf jer ikke guld eller sølv eller kobber i jeres bæltter, heller ikke en taske til rejsen eller to kjortler eller sko eller stav. For en arbejder er sin føde værd." Hos Markus

³⁷ "Mission is the church sent into the world, to love, to serve, to preach, to teach, to heal, to liberate", J. Nissen, *New Testament and Mission: Historical and Hermeneutical Perspectives*, Frankfurt: Peter Lang 2004, 3rd ed., 18.

³⁸ Se bl.a. J. Roloff, "Stationen urchristlicher Missionserfahrung", *Zeitschrift für Mission* 4 (1978), 3-8; L. Legrand, "Bare Foot Apostle?s? The shoes of St. Mark (Mk 6,8-9 and parallels)", *Indian Theological Studies* 16 (Dec. 1979), 201-219. Mere udførligt til emnet i J. Nissen, *Mission og medansvar. 5 bibelforedrag*, København: Kirketjenesten i Danmark og DMS 1983, 55-70.

³⁹ Andre tekster synes at bekræfte dette billede, bl.a. Mark 10,28-31. Man har i den forbindelse talt om en bevægelse fra "ejer"-økonomi til "giver"-økonomi.

hedder det: "Og han forbød dem at tage noget med på rejsen bortset fra en stav, men ikke brød eller taske og heller ikke penge i bæltet, dog skulle de have sandaler på, men de måtte ikke tage to kjortler med" (Mark 6,8-9). Afvigelserne i ordlyden kan naturligvis være en tilfældighed, men mere sandsynlig er den forklaring, at mens Mattæus skriver til jødekristerne, skriver Markus til hedningekristerne, der formodentlig lever i hovedstaden Rom, og her har det været særdeles upraktisk at færdes uden stav og sko. Derfor går Markus også ud fra, at Jesus selv har givet tilsvarende instrukser til sine første disciple.

Vandremissionen fortsatte i tiden *efter påske, også uden for Palæstina* og til dels under nye former. Fænomenet var ikke ukendt i samtiden. Men der sker også noget nyt. Det fremgår således af 1 Kor 9,14: "På samme måde har Herren bestemt, at de, som forkynder evangeliet, skal leve af evangeliet". Her henviser Paulus til traditionen om arbejderen, der er sin føde værd. Ud fra en bogstavelig læsning er der tale om en forpligtelse, og en forpligtelse kan man kun forholde sig til i lydighed eller i ulydighed. Ikke desto mindre vælger Paulus at se ordene som en rettighed, han giver afkald på (1 Kor 9,15). Han ønsker ikke at modtage materiel støtte fra menigheden i Korinth, men foretrækker at tjene til sit underhold ved at arbejde som teltmager.

Paulus forsvarer sig i 1 Kor 9 mod andre kristne, der med en vis ret kunne påpege, at han i bogstavelig forstand var ulydig mod budet om at sætte al sin lid til Guds omsorg og dermed leve i fattigdom. Formodentlig har vi her et sammenstød mellem to forskellige missionærtyper eller to forskellige former for vandreprædikanter, og de havde forskellig holdning til spørgsmålet om underholdsret. På den ene side en *karismatisk* type, der mente, at missionæren havde krav på understøttelse, og på den anden side en kombination af *vandremission og menighedsgrundlæggelse*. Her opgives underholdsretten.⁴⁰ Paulus var en repræsentant for den sidstnævnte form.

Da Jesus omkring år 30 forkyndte, at arbejderen er sin føde værd, skete det i lyset af budskabet om Guds riges nærhed. Sendebudene skulle leve i overensstemmelse med budskabet. Deres levevis måtte ikke være en hindring for det (Matt 10,7-10). Men det, der i én situation ikke er en hindring for evangeliet – nemlig at leve som fattig (discipel) blandt fatti-

⁴⁰ Se også nærmere J. Nissen, *Ordet tog bolig iblandt os. Modeller for mission i Ny Testamente*, København: Anis 1996, 125-128.

ge i Palæstinas landsbyer – det kan i en helt ny situation blive en hindring på grund af ændrede sociale og kulturelle forhold. Livet i de hellenistiske byer var ganske anderledes end i Palæstina. Hvis Paulus havde taget imod underhold fra menigheden, kunne det let være blevet forvekslet med en af tidens mange hedenske vandrefilosoffer, der tog imod betaling for deres forkyndelse og undervisning. Eller måske ville man beskyldte ham for at drive "handel med Guds ord" (2 Kor 2,17). I så fald måtte han jo også spørge, om evangeliet skulle nægtes dem, der var for fattige til at betale.

Med hensyn til kristen mission i det 1. årh. har Paulus' holdning i 1 Kor 9 måske snarere været undtagelsen end reglen. Almindeligvis gik man ud fra, at missionærerne blev underholdt af de menigheder, de virkede iblandt, selv om det ikke har været uden problemer, idet missionærerne let kunne fristes til at misbruge gæstfriheden. Det kristne skrift Didake ("De tolv Lære") fra begyndelsen af 2. årh. advarer mod, at vandreprædikanterne opholder sig mere end to eller højest tre dage på et sted. Spørgsmålet om mad eller penge kan nemlig i en given situation afsløre, at man står over for en falsk profet (se Did 12,2 og 11,10-12).

Nye situationer kan opstå, hvor det bliver nødvendigt at revidere reglerne for, hvad man skal tage med. Det fremgår af Lukasevangeliet, hvor Jesus umiddelbart før sin død siger til disciplene: "Dengang jeg udsendte jer uden pung eller taske og sko, manglede I da noget? 'Nej, ingenting' svarede de. Da sagde han til dem: 'Men nu skal den, der har en pung tage den med, og ligeså tasken...'" (Luk 22,35-36). Skyldes en sådan revision, at de kristne ikke længere skal regne med gæstfrihed? Eller forudses det her, at tiden efter påske bliver vanskeligere?

Vi kan således se, at der allerede i nytestamentlig tid sker ændringer fra en mission med tomme hænder til en mission, hvor penge på en eller anden måde kommer ind i billedet. Ændringen er særlig tydelig i Paulus' tilfælde. Han nytolkede Jesus-overleveringen, fordi han stod i en ny situation. Ikke blot arbejdede han med egne hænder, men han benyttede også de transportmidler, der var moderne på den tid, som f.eks. skibet. Han tog med andre ord datidens "teknik" i anvendelse. Var Paulus da et troværdigt vidne til fattigdommen? Og hvad med nutidens missionærer? Bør de ikke i videst muligt omfang gøre brug af den moderne teknik? Hvis Paulus havde levet i dag, ville han så have anvendt moderne teknologi: TV, film, internet osv.?

Teknik er både nyttigt og risikofyldt. Det risikable ligger i, at den

ofte har en virkning, der er fremmedgørende og umenneskelig. En mand, der går rundt i landsbyerne og helbreder folk med sin medicin, møder mennesker, som de er, men når hans arbejde bliver så stor en succes, at man må bygge et hospital, er der en fare for, at den menneskelige kontakt går fløjten, og at folk blot bliver et "tilfælde". Hvordan løser vi dilemmaet: på den ene side teknik og effektivitet og på den anden side fattigdom og vidnesbyrd om "Guds svaghed og dårskab"? Er det muligt at forene de to ting?

Problemet er påtrængende både i de rige og i de fattige lande. I de fattige lande kan det komme til et sammenstød mellem den rige missionærs livsstil og befolkningens levevis. Skal missionæren vælge den fattige livsstil eller leve som den fremmede rige? Vanskeligheden ved at besvare dette spørgsmål hænger sammen med, at der er to former for fattigdom: dels den *strukturelle* fattigdom, dvs. den fattigdom der skyldes strukturerne, dels den *frivilligt valgte* fattigdom, den fattigdom som præger den ældste Jesustradition, og som har spillet en rolle gennem kirkens historie (jf. tiggermunkene). En fransk missionær beskrev for nogle år siden vanskelighederne på følgende måde:⁴¹

"Jeg taler om fattigdommen som en "dyd", som en "saligprisning", men for de andre, for mine omgivelser, er den en ulykke. Jeg har valgt fattigdommen frivilligt. For de andre er fattigdommen noget, der er påtvunget gennem "udbytningen" med alt, hvad det indebærer af lidelser, uretfærdighed og talløse frustrationer. Hvor er sproget dog en kilde til misforståelser! Min fattigdom er en dyd, men de andres fattigdom er absolut uretfærdig, i modsætning til evangeliets intention: jeg søger at leve i fattigdom, men de fattige, der omgiver mig, søger at komme ud af den så hurtigt som muligt..."

De fattige som bærer af evangeliet

Centrum i Jesu forkyndelse er proklamationen af "godt nyt til fattige" (Matt 5,3; Luk 6,20; Luk 4,18). Det skal ikke forstås på den måde, at de fattige gøres til objekter for mission. I evangelierne er det snarere sådan, at det er de fattige, som bliver subjekter for forkyndelsen. Vi møder således

⁴¹ A. Duteil, "Pauvre avec les pauvres?" *Spiritus* No 76, Tome 20 (1979), 304-321, her s. 312-313. Gengivet i min oversættelse.

en lang række eksempler på, hvordan de mest uanselige mennesker gøres til bærere af evangeliet. Det er synderinden, der salver Jesu fødder – ikke Simon farisæeren (Luk 7,36-50). Det er den fattige enke, der giver alt, hvad hun ejer – ikke de rige (Luk 21,1-4). Det er den fremmede samaritaner, der hjælper den nødlidende – ikke præsten og levitten (Luk 10,25-37). Det er den foragtede tolder Zakæus, der betaler røvet bytte tilbage – ikke de andre (Luk 19,1-10).

"Godt nyt til fattige" indebærer, at en stor gruppe mennesker hentes ind fra skyggen. De bliver synliggjort. Ud af skyggerne, fra deres usynlige og oversete tilværelse myldrer disse mennesker frem. Dertil kommer, at det ofte er hos disse mennesker, de ægte kærlighedshandlinger opstår. Det er her, vi møder udfordring til nytænkning.

I sin forkyndelse taler Jesus om, at han er nærværende i de fattige og nødlidende (Matt 25,31-46) og i børnene (Mark 9,37). Julio de Santa Ana siger: "Hvis det at evangelisere betyder, at man får mulighed for at møde Jesus Kristus, ja så er de fattige netop mennesker, hvor Kristus er nærværende på ukendte måder. De er også evangelister, der bærer Kristus, Christoforos".⁴²

Når det er mennesker i en marginalsituation, der ofte bliver til bærer af de gode nyheder, er det ikke udtryk for en forherligelse af fattigdom, nød og elendighed. Fattigdom i sig selv er ikke et privilegium. Frelsen kommer ikke fra de fattige, men fra Kristus. Guds valg af de fattige er altså ikke begrundet i deres materielle situation, men det skyldes den måde, Gud har valgt at udøve sit rige på. Sagt på en anden måde: missionen begynder ikke "ovenfra", men "nedefra" – og det hænger sammen med, at mission er uløseligt forbundet med tjeneste og kærlighed.

De fattige og små har altså en særlig plads i Jesu sendelse. Hvis vi lader dette perspektiv kaste lys over nutidens mission, vil det ofte virke forstyrrende på vores begrebsverden. Kan en kirke, som består af "de velstillede", de "store", de "stærke" eller "de komfortable" evangelisere de fattige og små? Eller skal den snarere lade sig evangelisere af disse mennesker? Hvem er de i vores samfund? Hvad gør vi mod dem? Og hvordan kan vi forstå dem som missionens subjekter?⁴³

⁴² Jf. J. de Santa Ana, "The Mission of The Church in a World Torn Between Poor and Rich", *International Review of Mission* 72 (1983), 20-29, her s. 26 (min overs.).

⁴³ Se bemærkningerne til Mattæus' missionsforståelse hos M. Arias & A. Johnsen, *The Great Commission: Biblical Models for Evangelism*, Nashville: Abingdon Press 1992, 31-32.

Sjælen og pengene

Denne fremhævelse af de fattige er ikke ensbetydende med, at de rige er uden håb. Men ofte er deres situation vanskelig, fordi de lader deres tilværelse styre af pengene. Et eksempel på dette er fortællingen om den rige mand, der henvender sig til Jesus med spørgsmålet: "Hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?" (Mark 10,17-31).

I en prædiken af J. Jervell påpeges det, hvordan Jesus i første omgang henviser til budene.⁴⁴ Dem har manden ifølge eget udsagn overholdt siden sin ungdom. Umiddelbart synes alt derfor at være i den skønneste orden, for budene er vel gode nok – når de er givet af Gud. Og så må Gud jo have fået sit. Men én ting mangler: "Gå hen og sælg alt, hvad du ejer, og giv det til de fattige, så vil du have en skat i himlen. Og kom så og følg mig" (10,21).

Det er nærliggende at spørge, hvad mere Gud vil have af manden, nu da han har fået hans moral. Gud vil have det eneste, som manden i al sin moral og fromhed aldrig har givet, og som der ikke findes nogen erstatning for, og som der ikke er nogen pris på, nemlig manden selv. Det er dette, der menes med talen om en skat i himlen. Her gælder det nemlig, at dér hvor din skat er, dér vil også dit hjerte være (Matt 6,21), dér er du selv. Manden havde holdt budene, men uden hjerte, uden sig selv.

Med sin opfordring til at gå hen og sælge alt har Jesus afsløret, hvad der er sagen i beretningen. Manden havde sat sin sjæl i pengene, og pengene var blevet hans sjæl. Det var ikke længere muligt at sige, hvor pengene begyndte, og hvor sjælen sluttede. Derfor måtte de to skilles ad.

Den rige mand gjorde et overslag og fandt, at han *ikke havde råd til evigt liv*. Der var investeret for meget af sjælen i pengene. Jesus gav ham ikke noget evangelium og ikke noget håb. For han havde ikke råd til at betale med sig selv. Ingen betaler sig ind i himlen med penge. Her er det kun en selv, som er gangbar mønt. Og mandens sjæl var gået så meget i ét med hans penge, at der slet og ret ikke var noget at frelse.

Jervell gør gældende, at mandens problem er vores, men i en helt anden målestok, end vi for få år siden drømte om. I dag er det nemlig os i den vestlige verden, der er rige. Det ser ud til, at det i den tredje verden er lettere at blive frelst end i vor kristne verden. For dér er evangeliet min-

⁴⁴ J. Jervell, "Ikke råd til evigt liv", i J. Jervell, ...*Bare all makt*, Oslo: Universitetsforlaget 1975, 26-28.

dre luksus, end det er for os. Meget tyder på, at indtægterne hos os er for høje, og formuerne er for store for troen.

Har vi råd til evigt liv? Hvad skal vi gøre? Vi må spørge os selv, hvad vi egentlig har sat vore sjæle i. Er vi villige til at opgive den livsfor sikring, som pengene udgør, give afkald på os selv og dele med andre? Hvor har vi investeret vores eget jeg? På samme måde som den rige mand kaldes vi ind i efterfølgelsen. Det er ikke ensbetydende med, at vi i Jesus har fået et ideal i form af en bibelskikkelse, en slags papirfigur, vi skal efterligne. Jesus lever ikke begravet i en bog, men er en levende person, og efterfølgelsen er noget levende og dynamisk. Den indebærer en villighed til at give slip på alt det, der binder, at udlevere sig selv og hengive sig selv til Gud og sit medmenneske.

Mission er at give slip på det, der binder os. Den består i at opgive ønsket om sikkerhed og risikere sig selv i livets tjeneste. Det, der efterlyses, er en villighed til at sætte alt på spil, også én selv. Man må investere sig selv. Det turde den rige mand ikke. Spørgsmålet er, om vi tør?

Man taler om risikovillig kapital. Udtrykket sigter til, at kapitalen søger derhen, hvor der er lette penge at tjene. I mission drejer det sig ikke om risikovillig kapital, men om risikovillige mennesker, dvs. folk der er villige til at tage nogle risici: gøre op med tilvante tankegange og strukturer, overskride fastlåste grænser, ja om nødvendigt at opgive bindingen til ejendom og andre kapitalinvesteringer. Ikke at man for enhver pris skal leve asketisk – mission er jo at være i livets tjeneste – men mission har sine omkostninger. Den indebærer villigheden til at leve en sårbar tilværelse.

Den utro godsforvalter – hvad penge er godt for

Beretningen i Mark 10,17-31 viser, at det er meget svært for en rig at blive frelst, men Jesus føjer alligevel til, at det, der er umuligt for mennesker, er muligt for Gud (10,27). Især Lukasevangeliet bringer en række fortællinger, der handler om de rige. Mange af dem rummer hårde domsord (således f.eks. Luk 12,16-21 og Luk 16,19-31), men der er også fortællinger, som giver et mere positivt billede af de rige.⁴⁵ Det gælder således Zakæushistorien (Luk 19,1-10), der handler om Guds umulige mulighed: de riges omvendelse.

⁴⁵ For en mere udførlig behandling af forholdet mellem fattige og rige i Ny Testamente se min bog *Bibel og etik. Konkrete og principielle problemstillinger*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag 2003, 33-68.

En anden type fortællinger, de såkaldte forvalterskabslignelser, viser på tilsvarende måde, at de rige ikke er helt uden håb. Et eksempel er den korte lignelse i Luk 12,42-48. Den gode forvalter karakteriseres her ved tre træk: Han udviser troskab og klogskab og handler i rette tid med regnskabsdagen for øje.

Lignelsen om den "utro godsforvalter" i Luk 16,1-8 er en anden fortælling, hvor forvaltertanken spiller en rolle. Ofte forarges vi over forvalterens handling. Måske hænger det sammen med, at vi er vant til at læse den med de besiddendes øjne. Ejeren er vel i sin gode ret til at få alt, hvad han har krav på. Men budskabet i lignelsen bliver et andet, hvis vi begynder at læse den med de fattiges øjne. F.eks. kan man spørge: hvordan vil historien i dag lyde i en fattig landsby, hvor småbønderne sidder i gæld til godsejeren og derfor må aflevere en stor del af høsten til ham? Hvis denne historie skal sige os noget i dag, må vi læse den med de fattiges øjne. Så er den måske for alvor forargelig, for så bliver den jo nærgående.⁴⁶

Lignelsen skal formodentlig læses i lyset af jubelåret. Pointen i historien er da gældseftergivelsen, som er en af de tre konsekvenser af jubelåret. Forvalteren nedskriver gælden som et tegn på, at jubelåret nærmer sig. Dertil kommer, at han handler forstandigt, fordi han forstår at handle, mens tid er.

Man kan også sige det på den måde, at forvalteren handler forstandigt, fordi han søger løsningen på problemerne uden for mammons-systemet. Han forsøger ikke at lave om på fortiden, men sætter sit håb til fremtiden. Han skaffer sig et partnerskab med fattige landsmænd i stedet for mammon. Fremtiden er for ham ikke bestemt ved at akkumulere kapital, men ved, at man har venner. Det er meningen med de gådefulde ord i Luk 16,9 om at skaffe sig venner ved hjælp af den uretfærdige mammon. Ordene betyder ikke, at man gør mammon til sin ven, men tværtimod bruger pengene til at etablere venskaber. Det almindelige er, at penge sætter skel, men de kan altså også bruges til at overvinde skel. De kan bruges til at skaffe sig venner, til at sprede liv og glæde, til at oprette fællesskaber.

"Købe sig venner" – siger vi måske. Hvilken glæde skulle man have af det? Men det er heller ikke det, Jesus mener. Man får ikke venner ved at gøre andre økonomisk afhængige af en selv. Og man får heller ikke

⁴⁶ Jf. I. Tranholm-Mikkelsen, "Gældssanering", i *Dansk Missionsblad* nr. 9 (sept. 1989), 3. En tilsvarende læsning af lignelsen kan findes hos en række teologer i den tredje verden.

venner ved blot at dele ud af sin velstand. Det er meget få, der ikke bliver berørt på deres sjæl, når de henvises til at leve af de andres velgørenhed. De føler sig ydmyget, og det gælder uanset om der er tale om socialhjælp, ulandshjælp eller mission.

Der skal mere end velgørenhed til at skabe et fællesskab. Man kan ikke nøjes med at give tid og penge, man må give sig selv (jf. Luk 21,1-4). Først da opstår der et egentligt fællesskab. Men når det sker, fremkalder penge glæde, liv og venskab.

Helligånd, mission og penge

Flere beretninger i Apostlenes Gerninger viser, hvordan Lukas ser på forholdet mellem Helligånd, mission og penge. Først skal nævnes beskrivelserne af ejendomsfællesskabet i ApG 2,41-47 og 4,31-37. Her gives et indblik i sammenhængen mellem det materielle og åndelige fællesskab. Ejendomsfællesskabet er udtryk for en dyb samhørighed, også på det åndelige plan, jf. 4,32: "Hele skaren af troende var ét i hjerte og sind, og ikke én kaldte noget af sin ejendom for sit eget, men de var fælles om alt". Det var troen på opstandelsen og grebtheden af Helligånden, der førte de første kristne til brødsbrydelsen, bønnerne og ejendomsfællesskabet. I den forbindelse er det værd at bemærke, at de ændrede økonomiske forhold ifølge Lukas havde en stærk missionerende virkning (ApG 2,47).

Et andet karakteristisk træk ved ejendomsfællesskabet er, at de første kristne erstattede en "ejer"-økonomi med en "giver"-økonomi. På det punkt fulgte de Jesu eget forbillede. Dog skal det for klarhedens skyld påpeges, at ejendomsfællesskabet ikke indebar en afskaffelse af enhver form for privat besiddelse. Det ville være i modstrid med den frihed, evangeliet selv skænker, at gøre ejendomsfællesskabet til en lov. På den anden side giver evangeliet en stærk impuls i retning af virkeliggørelsen af den indbyrdes kærlighed.

I ApG 8,5-25 beskrives et sammenstød mellem Simon troldmand og Peter. Mens førstnævnte ønsker at udnytte sine helbredende evner til at skaffe penge, har Peter ingen penge. Han er den fattige apostel, der gør andre rige (jf. også 3,6). Og til Simon siger han: "Gid dit sølv må forgå, og du selv med, når du tror, at du kan købe Guds gave for penge" (8,20).

Magikeren Simon er en gådefuld skikkelse. Hans senere skæbne er uklare, men her fremstår han i hvert fald som et advarende eksempel på, at magi og Helligånd ikke kan forenes, og at man ikke kan købe sig til anparter i Helligåndens kraft.

Lukas vil med denne fortælling understrege, at det gør en *forskel, om mennesker i deres handlinger er ledet af Helligånden eller af penge*. Sammenstødet i kap. 8 berører et emne, som også spiller en væsentlig rolle i beskrivelsen af de første kristnes menighedsliv, nemlig ejendomsfællesskabet (2,42-47; 4,31-37): Livet i Helligånden viser sig ved villigheden til at give penge væk. Apostlen handler ikke i kraft af en eller anden magt – det være sig pengemagt, magt over ånden el.lign. – som han kan kontrollere, men det er tværtimod Guds magt, Guds ånd, som leder hans liv. Ånden tjener ikke ens egeninteresse, men fællesskabet.⁴⁷

Forholdet mellem giver og modtager

I Bibelen finder vi en række modeller for partnerskab. De er alle mere eller mindre præget af en bestemt tid og bestemte historiske vilkår. De kan ikke uden videre overføres på vores situation, men de kan tjene som inspiration og give impulser til nytænkning.

Kollekten er en af de interessante modeller. Flere steder i de nytestamentlige breve (1 Kor 16,1-4; Rom 15,24-32; Gal 2,9-10 og 2 Kor 8-9) fortælles om Paulus' indsamling til de fattige i Jerusalem. Det er tankevækkende, at partnerne ikke var forbundet med hinanden ved hjælp af en eller anden organisation, men i kraft af en fælles tro og en fælles opgave. Deres partnerskab byggede på noget personligt: Pastorale besøg, udveksling af breve, gensidige bønner og undertiden også gaver.

Når vi i dag beskæftiger os med forholdet mellem giver og modtager, mellem rige og fattige, bruger vi som regel megen tid og energi på at motivere de velhavende til at give mest muligt. Anderledes med Paulus. Hans største problem var, hvordan kollekten ville blive modtaget i Jerusalem af de jødekrystne. Det var derfor, han anmodede de romerske kristne om at stride sammen med ham i deres bønner, så deres pengegave kunne blive godt modtaget (Rom 15,31). I virkeligheden var det mest brændende spørgsmål i forbindelse med denne kollekt, *hvordan man kan give uden at ydmyge* og skabe afhængighed, og *hvordan man kan modtage i frihed uden at føle sig krænket og bitter*.

Paulus vidste udmærket godt, at penge kan have en dæmonisk virk-

⁴⁷ Se endvidere J. Nissen, *Veje i mission. Apostlenes Gerninger: Helligånd, evangelium og kultur*, København: Føltveds forlag 2000, 38. På de følgende sider (39-41) gives også eksempler på, hvordan religionsmødet kan føre til et sammenstød mellem evangelium og økonomi (ApG 16,16-24; 19,21-41).

ning. De kan føre til mistro og mistænkeliggørelse. Pengegaver er ikke altid udtryk for solidaritet; de kan tværtimod føre ind i en ny form for afhængighed og dominans. Paulus søgte omhyggeligt at undgå den slags misforståelser i forbindelse med indsamlingen. Det var bl.a. derfor, at menighederne skulle give frivilligt, og det var derfor, de skulle udpege personer, der havde til opgave at overrække gaven. Paulus ønskede med andre ord, at pengene skulle være et udtryk for kærlighed og ikke et magtinstrument.

Hvis forholdet mellem giver og modtager reduceres til at være en én-vejs-trafik, kan giverens kærlighedsgave blive et udtryk for synd, idet modtageren ofte bringes ind i en endnu større afhængighed af giveren, og giveren styrker blot sin egen magtposition. Donoren giver gaven, men ikke sig selv. Og modtageren bliver på sin side reduceret til blot at være modtager og mister derved sit menneskeværd og sin selvrespekt.⁴⁸

Det at give involverer hele personen. Ofte giver de rige blot et bidrag uden virkeligt at bære med på de fattiges lidelser. De rige giver deres penge, men ikke deres "sjæl".⁴⁹ På dette punkt kan de rige lære af de fattige. De har i mange tilfælde mere at give end de rige. Et eksempel på dette er menighederne i Makedonien, der på trods af deres egen fattigdom ydede store bidrag til indsamlingen. De ydede efter evne, ja over evne. Og ikke nok med det. De gav ikke blot materielle goder, men de gav sig selv (2 Kor 8,1-15). Et andet eksempel er som tidligere nævnt den fattige enke, hvis offervilje fremhæves på bekostning af de rige (Luk 21,1-4).

I dag er der på globalt plan en sammenhæng mellem de fattiges økonomiske skyld og de riges moralske skyld. De svenske biskopper gør i et dokument fra 1993 opmærksom på, at der opstår en åndelig skyld, når de fattiges ret til et menneskeværdigt liv ignoreres. De fattige lande er skyldige i økonomisk forstand. Men grænsen for det retfærdige er overskredet. Derfor glider en økonomisk skyld over og bliver til en åndelig skyld hos de rige, som ikke vover at lade barmhjertighed og nåde gå for ret; jf. også Fadervors bøn om skyldeftergivelse (Matt 6,12).⁵⁰

⁴⁸ Jf. *Empty Hands*. (An Agenda for the Churches. A Study guide on the ecumenical sharing of resources for use by churches, local congregations and other groups), Geneva: World Council of Churches 1980, 18. Se også min artikel "At bære hinandens byrder – at dele hinandens rigdomme", i *Dela med varandra – om "ecumenical sharing"*, Uppsala 1985, 41-54.

⁴⁹ Jf. T. Early, *Simply Sharing*, Geneva: World Council of Churches 1980, 82.

⁵⁰ *Rika och fattiga. Ett brev från Svenska kyrkans biskopar om rättfärdighet och moral i global ekonomi*, Stockholm: Bispemötet 1993, 33.

Forholdet mellem de materielt rige og de materielt fattige er altså meget mere end blot et materielt problem. Det er også et moralsk og åndeligt problem, idet det rejser spørgsmålet om skyld. Ofte udvikler givermodtager-forholdet sig til en ond cirkel, præget af skyld. Jo mere de rige forsøger at give til de fattige, desto mere risikerer de at befæste deres egen position, fordi de sjældent er villige til radikalt at give afkald på sig selv.

Nadveren som grundlaget for partnerskab

De to partnere bliver således fanget i en ond cirkel af skyld, der kun kan brydes af én person, Jesus Kristus. Han forkyndte det Gudsrige, der tilbød tilgivelse og forsoning mellem partnerne. Cirklen brydes, hver gang der holdes nadver. Nadveren er nemlig en erindring om det rette forhold mellem at give og at modtage. Det er nemlig her det erkendes, at dybest set begynder partnerskabet med *modtagelsen* af Guds kærlighed i Kristus. Dette udtrykkes i det økumeniske studiedokument *Empty Hands* ("Tomme hænder"):⁵¹

"Når mennesker møder hinanden med hænderne fulde af gaver, er de slet ikke i stand til at hilse på hinanden eller omfavne hinanden og endnu mindre at udveksle gaver, fordi de har hænderne fulde af dem. De må først lægge gaverne fra sig og hilse på hinanden med "tomme hænder". Da vi lever i en stadig kamp mod den snigende fristelse til at sætte andre i gæld og vinde indflydelse over dem ved hjælp af vore gaver, hvad er da bedre end at lægge dem ved alteret, ved foden af korset? Når vi hver især har bragt vore gaver til alteret og sat dem der som et ægte takoffer, da kan vi vende dem ryggen, og fra det øjeblik er vore hænder tomme. Vi er nu frie til at hilse på hinanden som søstre og brødre i Kristus, frie til at omfavne hinanden, vandre sammen, arbejde sammen i vidnesbyrd og tjeneste, le og råbe sammen i glæde og sorg, alt sammen som udtryk for solidaritet – og så kan vi gå tilbage til det samme alter og tage de gaver, som vi hver især har brug for. Alteret vil da have rensat gaverne fra deres uundgåelige spor af manipulation og dybe trang til at udøve kontrol. Hver søster og broder bliver både en giver og

⁵¹ Citat stammer fra F. R. Wilson og er gengivet i *Empty Hands*, 9. Her i min oversættelse.

en modtager, efter at de har mødt hinanden og omfavnet hinanden med tomme hænder".

Alternativet til mistillid og paternalisme i forholdet mellem rige og fattige er ikke uafhængighed og selvtilstrækkelighed, men gensidig afhængighed. Og denne gensidighed udspringer af en dybere forståelse af enheden i Kristus. Mission hører uløseligt sammen med enheden, og enheden er langt mere end spørgsmålet om strukturer. Den hænger sammen med viljen til at glæde sig med de glade og græde med de grædende. Mission og enhed har at gøre med det at kunne lytte, modtage, give og tilgive.⁵²

Evangeliet er ikke til salg

I 1989 afholdt Kirkernes Verdensråd en stor missionskonference i San Antonio om temaet "Ske din vilje – mission på Kristi måde". Som forberedelsesmateriale indgik bl.a. nogle foredrag af Raymond Fung. Heri påpeges det bl.a., hvordan beretningen om Jesu fristelse i ørkenen (Matt 4,1-11) viser en ny forståelse af, hvad mission er.

Andre steder i evangelierne læser vi, at Jesus forvandlede vand til vin, og at han gav brød og fisk til 5000 mennesker, men i ørkenen afviser han at gøre sten til brød som et karakteristisk kendetegn ved mission. Evangelierne fortæller også, at Jesus gik på vandet, men ifølge fristelsesberetningen ville han ikke kaste sig ud fra tempeltinden, et nyt eksempel på, at man ikke skal bruge spektakulære træk i mission. Endelig får vi at vide, at Jesus bøjede sit hoved for at drage mennesker til sig, men det skete vel at mærke kun på korset og ikke fordi han tilbad magten og rigdommen.

Der gives her nogle parametre på mission, som ikke er lette at omsætte til nutidens virkelighed. Alligevel hedder det i forberedelsesmaterialet til San Antonio-konferencen: "En imperialistisk korstogsånd var fremmed for ham (dvs. Kristus). Kirkerne er frie til at vælge de veje, de anser for bedst til at forkynde evangeliet til forskellige folk i forskellige sammenhænge. Men disse valg er aldrig neutrale. Enhver metode belyser det evangelium, vi forkynder. I al form for kommunikation af evangeliet, må magten underordnes kærligheden."⁵³

⁵² Jf. R. Padilla, "Partnership", i *Empty Hands*, 44-48, her 44.

⁵³ R. Fung, "Mission in Christ's Way. The Strachan Lectures", *International Review of Mission* 78 (1989), 4-29. Her s.5-6 i min oversættelse.

Valgene er med andre ord aldrig neutrale. Vores metode vil enten anskueliggøre eller forråde det evangelium, vi forkynnder. "Evangeliet er ikke til salg, ikke fordi det ikke er noget værd, men fordi det er for kostbart og værdifuldt. Det er så kostbart, at det hverken kan købes eller sælges. Det kan kun deles i frihed".⁵⁴

Evangeliet kan altså ikke sælges som en vare. For evangeliet er ikke en vare. Det er en person. Evangeliet er ikke et produkt, der kan markedsføres som andre produkter.

Projekter og personer

Det er en kendsgerning, at mission i dag er stærkt afhængig af penge, ja af og til ser det nærmest ud, som om missionen er styret af pengene, mens det omvendte burde være tilfældet. Undertiden virker det sådan, at vi tænker om mission som det at gøre godt med penge; i alt fald tager vi det for givet, at mission kræver penge-indsamlinger ("fund-raising"), og vi har svært ved at forestille os en mission uden dem.⁵⁵

Pengenes dominans i mission viser sig ved den stigende fokusering på *projekter*. Hvis vi har et godt projekt, er der også en god chance for, at vi kan motivere folk til at give penge. Men denne fremhævelse af projekter er ikke uproblematisk, for hvis vi lytter til de fattige kirker, taler de hellere om mennesker end projekter. Det, de ønsker af os, er ikke i første række projekter, men levende mennesker, der er villige til at leve i solidaritet med de lokale kristne.

De vestlige kirkers egne hjælpeorganisationer bliver let præget af en sekulariseret model for bistandsarbejde. En biskop fra Uganda har protesteret mod denne tankegang:

"I har en mærkelig opfattelse af evangeliet. I betaler for, at grise skal have tag over hovedet, men ikke for at præster skal få den samme mulighed. I betaler for at få trykt matematikbøger, men ikke for at få trykt salmebøger. I kan tænke jer at bygge skoler, men ikke kirker. I kan bistå med uddannelse af mekani-

⁵⁴ R. Fung, "Mission in Christ's Way", 8 (min overs.).

⁵⁵ Jf. F. R. Wilson, "Mission With Empty Hands: Exhortation or Experience?" *International Review of Mission* 73 (1984), 237-244 (238).

kere, men ikke med uddannelse af præster. Er dette evangeliet i de vestlige kirker? I vil mætte kroppen, men ikke sjælen. Er det dette, I tror, er Gudsriget – at det er en slags alment Marks and Spencers? Hvordan skal jeg kunne gå ud til mit folk og sige, at vore venner i Europa ønsker, at vi skal kunne beholde vore grise, men de vil ikke, at vi skal synge vore kære salmer? Hvordan skal jeg kunne forklare dem, at de kan købe Landrovers til deres udviklingsarbejdere, men ikke engang en cykel til evangelisten? Ved I, hvad de vil sige til mig? De vil sige til mig: Biskop – du forsøger at give os vestlig materialisme, ikke kristen tro".⁵⁶

Det drejer sig om troværdig mission. Hvis missionselskaberne og missionærerne fra de rige lande i Nord vil være troværdige, når de arbejder i Syd, må troværdigheden begynde på hjemmebane. Den største fare for kirken er næppe kristendomsfjendtlige ideologier uden for kirken, men derimod fristelsen til at tilpasse sig denne verdens tankegang og livsstil, dvs. en ukritisk accept af forbrugersamfundets værdier og levevis – eller med en nytestamentlig terminologi: at gøre mammon til Gud.⁵⁷

Det centrale kan således ikke være projekter, men mennesker. Missionen må til stadighed stille spørgsmålet: Hvem styrer hvem? Er det pengene, der styrer os, eller er det os, der styrer pengene? Hvis det er pengene, der styrer os, er vi endt i en mammontjeneste i stedet for en Gudstjeneste (jf. Matt 6,24).

Det grundlæggende spørgsmål til mission er: hvilke værdier fremmes? Er det Gudsrigets værdinormer, eller er det snarere økonomisk baserede værdier? Nogle kristne er af den opfattelse, at hvis vi forkynder evangeliet i ord og giver mennesker lejlighed til at ændre deres religiøse standpunkt og forøge antallet af kirker, vil der automatisk ske en ændring i værdinormer, og den sociale uretfærdighed vil blive afskaffet. Men så enkelt er det ikke. Evangelierne viser, at i Jesu forkyndelse er det *ikke* den *kvantitative* vækst i antallet af discipule, der sikrer, at evangeliet virker som surdej i samfundet. Bjergrædikenen lægger i stedet vægt på discipelfor-

⁵⁶ R. Berglund, *Dags att reflektera*, Uppsala: Svenska Missionsrådet 1990, 58. (min gengivelse). Se også A. Nordlander, "Mission og integritet", i J.-M. Berentsen, T. Engelsviken, K. Jørgensen (red.), *Missiologi i dag*, Oslo: Universitetsforlaget 1994, 332-342 (339).

⁵⁷ Jf. A. Nordlander, "Mission og integritet", 339.

holdets *kvalitet*. Det, verden har brug for, er disciplene som salt og lys.⁵⁸

Økonomi og spiritualitet

Har økonomi og spiritualitet noget med hinanden at gøre? Er der en sammenhæng mellem penge og Ånd? I vores del af verden ønsker vi som regel ikke at blande tingene sammen. Ånd har at gøre med det indre liv og personlige liv, følelserne og religionen, hvorimod pengene angår det ydre og offentlige liv, fornuften og politikken. Resultatet er, at livet bliver splittet op i forskellige sektorer, som ikke forbindes. Der gælder et sæt love for det private liv og et andet sæt for det offentlige liv. I sin yderste konsekvens betyder det, at der hos os er flere guder, en gud for religion, en anden for politik, en tredje for økonomi osv.⁵⁹

Efter denne tankegang er det gamle flerguderi vendt tilbage. På samme måde som der tidligere var en gud for agerlandet, en anden for ørkenen, har vi i dag forskellige guder for forskellige dele af livet. Det er da heller ingen tilfældighed, at mange kristne i Syd i deres kritik af den vestlige materialisme har fremhævet, at vi står over for det samme valg, som Bibelens mennesker stod overfor: valget mellem de falske guder og den ene sande Gud (se f.eks. 2 Mos 33; Sl 78).

Disse kristne fremhæver ligeledes, at den sande Gud i modsætning til det globale systems guder ikke åbenbarer sig blandt dem, der sidder på magtens og overflodens trone, men blandt dem, der efter den fremherskende målestok for anstændighed har den ringeste værdi – ofrene, de stumme og magtesløse, der lever på "historiens underside" (jf. Matt 25,31-46).

Det Lutherske Verdensforbund understreger i sit studiedokument *Den økonomiske globalisering og det kristne fællesskab*, at kirkerne må tage kampen op imod den økonomiske globalisering. Hvor den økonomiske globalisering hersker, følger mennesket sin egeninteresse for at tilfredsstille behov, maksimere nytteværdi, præference eller profit. I modsætning hertil står det oprindelige formål med økonomien (oikonomia), som er, at den skal tjene trivsel i hele Guds hushold (oikos). I den sammenhæng understreges også treenighedens betydning: "Under inspiration af treenighedsteologien omskabes selvtilstrækkelighed (adskilthed fra an-

⁵⁸ Jf. C. Sugden, *Radical Discipleship*, London: Marshall Paperbacks 1981, 96.

⁵⁹ Se mere udførligt i J. Nissen, *For menneskets skyld. Essays om evangelium og menneskesyn*. København: Unitas 1990, 129-132.

dre) til fællesskab (med andre), konkurrence til deltagelse, produktion, der bruger andre, til indfølelse deltagelse i andres liv".⁶⁰

Mission som ægte tjeneste uden beregning

I en verden, hvor penge anvendes som en af de vigtigste værdi-målere, kan mission og penge naturligvis ikke undgå at komme i berøring med hinanden. Det afgørende spørgsmål bliver derfor, hvordan man omgås penge, og hvordan de forvaltes.

En af nutidens tendenser er kommercialiseringen af kristendommen og andre religioner. Det kan ske, når mennesker satser tid og penge i jagten på religiøse oplevelser og åndelig lykke. Så vidt jeg kan se, er det også en af farerne ved "kampagne-kristendommen", hvor målet er at frelse mennesker ved stort anlage – og kostbare – kampagner.

Spørgsmålet er, om det ikke er en individualistisk præget "cost-benefit" tankegang, som får indpas. Er det ikke udtryk for en triumferende holdning, hvor kirken bliver indfanget af denne verdens magter og succeskriterier. Al ægte mission er imidlertid mission under korsets tegn, og det betyder åbenhed over for den magtesløse, den svage, den mislykkede og den fattige.⁶¹

Mission under korsets tegn er en ægte tjeneste uden beregning. Forbilledet for denne mission er givet med Kristus selv. Da han var i gudomsskikkelse, gav han afkald, tog tjenerskikkelse på og blev menneskelig (Fil 2,6-8). Korsets evangelium kan ikke passes ind i en tankegang, der er bestemt af den økonomiske beregning. Her er det ikke pengene, men kærligheden, der er værdi-måler.⁶²

⁶⁰ Det Lutherske Verdensforbunds studiedokument: *Den økonomiske globalisering og det kristne fællesskab*, i V. Mortensen (red.), *Globalisering og Mission* (Ny Mission nr. 3). København: DMR og Unitas forlag 2002, 89-120, her s. 105. Jf. også K. Raiser, *For a Culture of Life: Transforming Globalization and Violence* Geneva: World Council of Churches 2002, 49-71; J. Nissen, *Bibel og økumeni. Essays om enhed og mangfoldighed*, København: Aros 3006, kap. 8: "Den globale udfordring og den økumeniske vision", 156-174. Til sammenhængen mellem tree-nighed og deling af goderne se desuden G. Mar Osthathios, *Sharing God and a Sharing World*, Thiruvalla (Kerala): CSS and ISPCK 1999.

⁶¹ Jf. "Sammen i Guds mission: et bidrag fra Det Lutherske Verdensforbund til forståelse af mission", i *Mission – en dynamisk bevægelse i kirker og kulturer*, udg. af Det Økumeniske Fællesråd og Dansk Missionsråd 1990, 23-34. Om korsteologien som en udfordring til vestlige missionsformer se også J. J. Bonk, *Missions and Money: Affluence as a Western Missionary Problem*, Maryknoll: Orbis Books 1991, 117-121.

⁶² Se også P. Frostin, "Kapitalismen kvæker kärleken", i S.Lidman, P. Frostin og H. Cöster, *Bröd men också rosor*, Kristianstad 1985, 29-129, her 70-71.

Vort økonomiske system er baseret på markedspladsens økonomi. På markedspladsen tager hver enkelt sig af sine egne behov. Det drejer sig om de stærkes overlevelse, "the survival of the fittest". Hvis denne tankegang sniger sig ind i religionen, får det hele uvægerligt en individualistisk og selvcentreret drejning. Så drejer det sig om *min* frelse – ja mere end det – om min sjæls frelse. Da drejer det sig om at "købe" evangeliet.

Men i kristendom og mission handler det ikke om markedspladsens mekanisme, for målet er ikke "the survival of the fittest". Her fokuseres ikke på det enkelte menneskes frelse. Målet er det hele menneske og den hele verden. Og det mål nås kun gennem en ægte tjeneste uden beregning.

Johannes Nissen, f. 1944, lektor, cand. theol., har i mange år undervist i Ny Testamente på Aarhus Universitets teologiske fakultet. Har været medlem af DMS's bestyrelse 1982-2000 og har i mange år været engageret i økumenisk arbejde. Har skrevet en lang række bøger, bl.a. om Ny Testamente og mission.

